

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1589. Baranowski Bolesław Adam, O Karaitach (XX w.).

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Бав. 1589

1589

Sprawozdanie

z lustracyi klasy V. i VI. szkoły 5-6-klasowej w _____

- a) Klasa chłopców.
- b) Klasa dziewcząt.

Umieszczenie				
Frekwencya wedle lat		obowiązanych	zapisanych	obecnych
	w 5. r. nauki			
	w 6. r. nauki			
Imię i nazwisko, kwalifikacya i aplikacya nauczyciela, względnie nauczycielki	rysunków	№ 4589		
	nauk przyrodniczych i rachunkow			
	robót ręcznych kobiecych			
Polecenia, dane w tym względzie	Korn			

Porzątek o godz. 7 minut 10.

P. G. Kalina

Na porządku dziennym jest
 Dziśt Rady p. Baranowskiego:
 „O Karaitach”. - Pytanie
 pozwól sobie zawiadomić Głównych
 Kurier, ponieważ sprawa ta stoi
 w związku z celami naszego Towar-
 zystwa na polu etnograficznym,
 że na pewno wiesz, iż przez
 Radę miasta Lwowa do Sejmu
 w sprawie założenia muzeum
 dla historii kultury, Wydział
 Krajowy rozstał kwestyonaryusz,
 który właśnie nasze Towarzystwo
 otrzymało. - Wydział na proce-
 sionie odbytej porządek uchwa-
 lił, by utworzono komisję,
 do Rady miejskiej, by na to
 miastem gorzej być może
 ostatek na placu postawionym
 nie potrzebny okazać, że
 przez takie miastem ludo-
 znawstwo wiele skorzystałoby.
 Teraz sprasam Pana Radę,
 by był takżem odzysk swój
 zgłosić. —

Rada P. Baranowski.

W Halach znajdujemy bardzo
 oryginalne ludzkość, która

nazwą polszczyzną Karaitami, albo Karaimami. - Wsktórzyli się w przeszłości w ich krajach Kijowskiej, i w Galicyi (w dawniejszej Rusi czerwonej) były osady, w Kijowie, na północ od Lwowa blisko Janycowa, w Miłosławowie nad Dniestrem i w Haliżynie w dawnych województwach, w których na podstawie dawniejszych przywilejów mieli zasobne prawa, że w nich żyli tylko żydzi i żydów nie mogli. - Najbardziej tamte dwie osady były, obecnie znajdują się one w Haliżynie. - Są więc te osady Karaitów na Litwie pod zaborem rosyjskim, będącymi tylko z galicyjskich Karaitów. - Głose ich wie Donoga 1000 głów, ilość ta coraz bardziej topnieje, ponieważ zamierają małżeństwa tylko między sobą, a jak wiadomo stają się te małżeństwa w dalszej generacji coraz mniej płodne, a potomstwo z wadliwych przędz fizyologicznych staje się coraz mniej. Dopuszczalnym na wpływ obywatela. - Do zamknięcia tej kwestii przychodzi się także ten moment, że od czasu do czasu objawia się u nich prozelityzm

...wskazanie na wyznaczenie
 rzymsko katolickie, - Powiadano
 mi, że w czasach gdy w Galicji
 sprzedawali proboszcz łacińskiego
 obywateli Karaimów Skoleckich,
 ówczesna gmina wyznaniowa
 Karaimów w Galicji, której przelo-
 żony w Dobrych pozostawali stowarzysze-
 niach? Karaimów, zastawa-
 niała się nad tem, czyby nie
 sprzedali im masę przeji
 na wyznaczenie rzymsko katolickie.

Wtedy Karaimi się bardzo nie
 dawno zabytliwym etnograficznym.
 Powiedzcie, kto ich z bliska wie
 już, czyżby ich za żydów, są też
 oni zdecydowanie wyznania mojżesz-
 owego, przeciwko i przeciwko
 żydowi absolutnie nie ma
 między sobą. Przedawstka
 Karaimi nie są oni zgoła Semitami,
 różni się między innymi
 właściwych żydów talmużyjczy-
 mym. - Nie mówią jarmużek,
 pejów, mowót (cyór / pory)
 kaftanach, nie przybijają przy-
 Karaimi do Dżumy, a i tej nie
 uważają przy Karaimi na go-
 to przy uroczystości, nie uważają
 cadykót (mędrych, mądrych
 rabuń). Zagwarantuję, że wyko-
 nują obrzęd, który zastępuje
 w żydów chęć. tj. obżęwanie.

Smęca sabbat, jednak pod tym
względem nie mają tych rzeczy i
tych charakterystycznych obzędów
cechujących żydów talmudysty
nych; nie ma u nich tej gwałtowności
poetycznej i literatury obywatelskiej;
która charakteryzuje ich
żydów, że podczas sabbatu nie mogą
być pomieszczenia jasno oświetlo-
ne, zwiastują przy pomocy 250-
dystansów, które przypadają
na 2.500 (św. Chaim K.)
systemy żydów, że drobne
światła na oknach; nie
są one tak zwanych szachawim
do zamierania matki; i
modlitwy odprawiają « jezyk
hebrajski - chaldajski i tymski »
samym, « którym nie można
nie żyć; talmudystyka
ja mam tu nawet sprane
modlitwy i « tymski, jezyk »,
wprost według umowy, jak
u nich jest wiadoma. - Nie
znam na tyle jezyka hebrajskiego,
żebym mógł coś o tem
sądzić, ale zwracam pod tym
względem uwagi bardzo kompetentnego
znanego, znanego z publikacji p. Wiesenberga,
nauczyciela religii w Warszawie
i w Księżycu starym i nowym
Księżycu, czy on także religii

wzrostle reakcją; ma także
 dwóch uczniów Karaitów, zaliczających
 do swych stałowie siłki broni,
 nielegalnie do jego uczniów,
 bo oni nie są jego współuczni-
 cami. - Oni nie są wyjątkiem,
 że jest bardzo wiele świadków
 w do sposobu wymiarowania tych
 w dole hebrajskich i chaldejskich.
 Wiadomo, że żydzi bywają dzieleni
 na dwie kategorie w do
 sposobu wymiarowania, na hebrajski
 i Sfardim, zwanych
 Szardimami. Ci różnią się pod
 względem wymiarów. - Ta odmiana
 ma w ten sposób charakterystyczne,
 że znak: „e” hebrajski, i hebrajski
 znak: „e” hebrajski; hebrajski
 znak: „e” hebrajski
 zaczyna się u żydów hebrajskich
 zw: „Barach ata adajnaj elojim
 hajnaj.” Baruch Bogu nasz.
 Karaitów: Barach ata adajnaj
 elojim hajnaj, zachowali tedy
 gościnność wymiarów i w dole
 w tym języku, którego dobie
 nie różni się. -

Karaiti używają zakonu
 inożeszowy, jednakoż tych
 w dole: „Pentateuch” hebrajski
 kraj inożeszowy, czyli tak

zwana "Kasara"; Torę, zaś Tala
mendi, t.j. tej tradycji sprasanej
pośród późniejszych, arabskich rabin-
ów, która się ugrupowała w
a ramach przed erą chrześcijańską
i później przez całe wielki wiek
dotła do wielkich rozmiarów,
nie opuszczała i nie opuszczała.
Jeżeli byśmy chcieli przeprowadzić
dziś analogię z sektami
chrześcijańskimi, to moglibyśmy
my powiedzieć, że oni tak stoją
do żydów takimi jak
Kathari lub inni protestanci do
Katholików, ponieważ Kathari
wymawiają "Branno Święte", tra-
dują, a protestanci wymawiają
tylko "Branno Święte", a Tradycy-
nie wymawiają, jako żydów
wiarę. - Kathari ze względu się
wyłącznie tylko między sobą,
a oni zapełniają siadaniem
swoją wój od żydów takimi
dystyngowanych, nie bora w "Ziarni"
i ich staniach quierung.
Trudność o tej zapełnieniu
i miejscu zapewnienia, niż żydów
takimi jak. - W Shalichin,
gdzie są obecnie osady jednych
i drugich, ponieważ dawniej
przybyły zostały skarwane,
są to dwie wrośny ludności

zapętlone i złocone. Byłoby także
 modyfikacja i handlem,
 lichwą, i takimi rzeczami,
 podjętą przez Karola i rodzinę,
 w sprawie roli, egzekucji,
 cenzury, firmantów i t.p.
 zajęcia. - Wskazywać mają
 oni zapętlone i złocone, wż nasi
 żydzi takimi byli. - Wiadomo,
 że nasi żydzi takimi byli
 przed sto laty wieli u nas
 i w innych, podobnie jak u nas.
 Wtedy orientacja, porównaj
 z Grecją i Persją, były
 tak zwane patrony, u nas
 w tym czasie podjętą i u nas
 i z dotychczas u nas,
 z którego pochodzi. - Tak samo
 nasi dawniejsi żydzi w naszym
 w. up. Joel Samuelson,
 i w. Nordkorn. Wiadomo,
 że do nas po rewolucji
 w Galicji i w innych krajach
 galicyjskich żydów, wiadomo,
 że u nas to swój cel, aby stworzyć
 w Galicji i w innych krajach
 i w innych krajach w Galicji i w innych krajach.
 O to, co chcemy jest, że w
 w Galicji, który chcemy żydów
 i chcemy w Galicji i w innych krajach
 rodzinie, w Galicji i w innych krajach
 Karaitów. -

/

Spinalizowaliby to i go patrony.
mnie, tak, ze to nazwisko, jakie
z powodu uroslo, uroslo zachow-
sci, jak up: i brucan. Skryzosto-
foroz, Abrahamowoz, tak tez
obecnie mamy nazwiska Karar-
-tor: Samichowoz, Dami Dowoz
u tej formie patrony miznej slo-
naiskiej. - Obecnie borem
germanizatorow Gabryi medzoch,
ze z tego zymowu nie ulega zro-
bi Germanow, poniewaz Karar-
nie uroslo tym zargonem, nie
znaja tego zargonu, Tytko, o le
stykaja az z zydami, jak nasem
nazwiska wiodowan, suneja
perne zwraty go zydostku. -

Język Karar to jest siri-
katen glowne dno u Gabryi, jest
to dialekt rysto turecki, mnie
i dozylo specjalnie to podobnie
stoo do języka tureckiego. -

W rymach lingwistow mowia,
ze brachiti naleza do tych
prerwistkow jazykowych, u ktore-
nych uroslychawie druzo goscich-
naja az prerwistne brumem.

Otoz up. brachiti u dozygotu
języku tureckim brzmi:

1. bir. 2. iki 3. juer. 4. dact.
5. ber. 6. alty. 7. jedy 8. regis
9. daktis. 10. on. - W języku

III arkusz

Karaitow brzechwli są:

1. bix. 2. iki. 3. ieq. 4. dart.
 5. bes. 6. jegi. 7. sigis 8 dochus.
 10 on... - U Terkoir 20 = jorum
 2 Karaitow: jorum 11a. -
 40. kirb. 2 Karaitow, kirb
 60. antumy. - atymy.
 dozan - tozan. -

To podobnie jesto zahecio mure
 do lalszych postaw kwai. - Ty
 takem są Karaito, jak twoga
 brze murega. - Jerylli terer
 wie od Konstantynopla aż po
 Senu twoga brze murega
 na "lar" i "lar". - Sa to jerylli,
 gdzie wiadome przyrostek jest
 "or", a rannegloska jest, a "lab
 e" wchodzący tego, jakta jest rannor
 gloska w ostatniej zglone same.
 go wyrazu. - Up. owio: eszek
 oły: eszekler, mowierny,
 dziele; mowoni, dziele
 dzewozyna, kis; dzewozeta:
 kis lar. - Tak samo twoga Karai
 ici brze murega, ze dowaja
 Kriktale, lar "wynowaja je
 lar". - Naniowro murega dowaj,
 ze najbliżej są wzdzi Mediorome
 murega podobnym jezykiem. -
 Dalej up: ojere: ata, ojome:
 atalame, syn: obli, owio,
 ynowe: owiove, kis: dzewo

dywa, kistanga: przelozony uad
ei uadchami tj. wladnie, do
widza dzewozat.

Przyjedziem do tego rokabin
banga u ten sposob, ze poprosim
znajomych nam wycebi i uadzy
cetti u Haliern, by mi wyprost
i ost docii o Kalych redy
pernego danego schemati pod
weli to wyrosty. Jest to wyty dyar
lekt turecki. - Luga droga
jazyki tureckie porozszy od
Caucauz do Jakkitor ten
sie charakteryzuje, ze bardzo
malo ma różnic dialekt
tych. - Cetero jazyk Koresor,
o ile nie jest skornupowany
przez odziedziczenie od pnia rodn
nego, jest wyty turecki. - Natu
ralnie, zyjac urod stozensa
ruskiego, wiele wyrazow od nich
przyjmuje - np. owe - ocele.
bardzo - dorzo, syt - yture.
Iewa: - Iewa.

Wilhelm Humboldt napisał
dzielo: „Über die Katalysar
de“ tj. o jazyku, ktoru
mowili Malajowie na wyspie
Jawe, a do ktorego to jazyka
porozeszli dzymare rompy
formy tak zwane „pali“
tj. dialektu, polowicznego

D. Howardzkiego, w którym była
 spisana śmieszna księga Bida-
 istów. - Ci mieszkańcy Jary
 mieli to ciekawe forum jęz. Wo-
 wa, że były prowiastki pierwotne
 malajskie, ale Konstancja i
 deklinacja zastanawiali zupełnie
 do tego jęz. "pali". -

I u nas by się na prowincyj-
 mowa: three

auf die treue passen.
 mamy więc to prowiastki je-
 zyka ruskiego: uwecekkie
 koniowki. - W cerkiewnych
 księgach słowiańskich czytamy:
 Wzłeciamy tyżo dary fore
 uwecekkie i gnoszonego na stacy-
 ożnec, bori uajuna -

Dalej w: ptaki latają:
 wypyltak letady flech.
 P.eklar, g.ore - petelick. -

O tej naturze nasza
 nie pytane bardzo ciekawe,
 jakie jest stanowisko chrześcija-
 nizm tego wstanka, który
 się zachował jako taki obrach
 jakiegoś czegoś tamniejszego, co
 u nas w tej chwili miało istnieć.
 Może to wynikać z pewnej dygno-
 sy i podnieść wesołość

ważności studyów języka Tureckiego dla historii naszego kraju. - W naszym języku jest wiele wyrazów o znaczeniu tureckim przyjętych w słownictwie przynajmniej lub wprost przyjętych z Turkami. Do dziś w naszym języku wiele słów, z których historycy jest, że są to osady tureckie np. w Jarosławie: Karakonek, Kozłowski, w Gnieźnie: Tatarski, Kozłowski osiedli. Naturalnie, że Karaszi do nich nie należą. To, jest żywość Jarosławski. - O tych osadach Karaszi z osadami wojen Sobieskiego gwarantują, że zamieszkał Olszki, że Karaszi jąna białowali. Pod tym względem jest bardzo charakterystyczny wpływ ukraińskiego zjawiska. . . .

który opowiada, jak zbór turecki, przez fortel narwany szarpeny przyjmując chrześcijaństwo, zeni niezwykła dzierżawca, a jego synów narodziła szóstki polubowca z Gortka. Ci osadnicy tureccy goszczą małżeństwa. w Krakowie w budowie tureckiej, dziś widać językiem ruskim tytko formy nazwisk families bierznych wskazywa polubowca

J.

obce up: Szahaj, Harambur,
 Bij, to są wszystkie nazwy
 o przeważających tureckich. Tatar-
 stich. - Pochwycenie Dżejz
 sych Kerkow ze stanowiska
 etnograficznego chce zbadać,
 trzeba sięgnąć w daleką przesz-
 łość, trzeba sobie przypomnieć,
 że właśnie nasz kraj, specjalnie
 Rus' Gerwana, w ogóle kraj
 nasz nie ma całkiem poprawnie
 nazwa czarnego, że tu właśnie
 było to pole, na którym się żywo-
 ły Turcy i Słowianie
 warte stykały i krzyżowały,
 jednak i nasz stąd i bardzo
 wiele wskazuje się zamieszanie
 i studium przez rozważenie
 baranich przemyśleń i wyobra-
 żenia, - Dość wspomnieć o wie-
 szych walcach, które i
 nasz wyświata Teorya Nichei-
 skiego. - Dławi się pstręcha,
 że Teorya Takla, porównania
 i pstręki wspaniałych walców
 podtek, gdzie wyzwalno wstawa-
 nie jest w jedną ramię, że ta teo-
 ryja górsz Dżejz wazy uwzględnia
 wychodzi za naukową. -
 Ta Teorya wychodzi z zapamiętania,
 że są dwie rany: Turcja - Ko-
 ruzna i irajka - rekurza.

/

Atos wypada przedewszystkiem
przypisać się bez wszelkich fan-
tazyjnych teoryj stanowisk
tych tak zwanych irańskich ludów,
których przynajmniej niektórzy zabierają
do rasy jasińskiej, albowiem
nie mają typowych znamion
rasy jasińskiej. Jakiś czas, jeżeli
wzrównemy typowych jej reprezentan-
tantów: Japończyków, Chinczy-
ków, Tybetańców, ludy Indyi Bagun-
geskich, una jedno typowe zna-
mie, że są to ludy skrajnie
i których użył komercyjny Kō
Korsemori uosa, i których kor-
semori uosa jest epizygoty, uos
jest zadarty, kōsi gęstość
wytwarzające. - Tymczasem naj-
bardziej typowe ludy tureckie
niektóre tych znamion typowej rasy
jasińskiej nie mają. - Mają pow-
żuchne nosy grube, zakrzywione
o średnim położeniu, wos
ani znak, wzrost mają słaby,
kiedy rasa jasińska ma wzrost
średni, przypominają oni
z wyglądu zamieszkałego Omuar,
który bywa w istocie zabierają
ni do rasy brackiej, czyli wprost
do tak zwanych nowożytnych
europejskich, czyli najbliżej
ze względu na ich język, którzy

rozprawy wiernie należą do języka kraj.kiego.
 Jeżeli byśmy zaś wzręli to ludy już
 względem kowu, etnograficznie,
 to ludy te na tym ogólnym
 obszarze dzielą się na północno
 wschodnie i południowo-wschodnie,
 pierwsze należą dawniej aż do
 Krakowa, tureckie zaś ludy
 zajmują i dziś jeszcze obszary
 obok morza czarnego, dalej
 Persya, Iran i Turkestan

Tu także należy zwrócić uwagę
 na jedno nieporozumienie,
 jakie często powstaje wskutek
 braku wiedzy o właściwym poję-
 ciu wyrazu: "Tatar". - Powozek
 nie Tatarami nazywamy
 wszystkie ludy wschodnie, które
 w wielkim najazdzie mongol-
 skim przysięły na zachód, tym
 czasem wśród tych ludów były
 dwa tłumy od siebie różni-
 e. - Byli tam prawdziwi Tatarowie
 czyli Mongołowie, którzy należą
 do ludów żółtej rasy, to zaś
 zwana kamczacka i teta horda,
 Tatarzy Karaimcy, Katschalin-
 cy, Kypurycy, którzy mówili i mów-
 ią tureckim językiem; tyl-
 ko panująca u nich klasa, ci
 Muzowie, dynastia Gercjów
 i ichywie była czysto mongol-

/

skiego pochodzenia, a nazwa
Tatar na nich została przeser-
wowana. - To zdarzenie krzyżowania
się tych żywców, wysto mowa
golskiego, fińskiego i tureckiego
przetrzało się Szwecji, bo
wtedy rozumie to fala tych ludów
po kolei od wschodu na zachód
przechodziły. - Według opisy
Hindus. Lucianus Marcellinus
zapisuje wyobraźnię, że w nich
miałli starzy się widać swin
długim wygląd mongolski,
starzy się zgięty i w nosie
nosa, jak długo brzośta była
miałli, by dzień miały słodkie
oczy. - Z tego wynika, że już
wówczas przedpodobnie, wygląd
typowy rasy żywców, nosu w oczy,
płaskość, wstępujące policzki
niechodzący za coś z zachodniej
jego, arystokratycznego. Prąd
podobna jest rzeka, że już w
Flurów była mieszanka żywców
tureckiego, że panujące rasy
były pochodzenia mongolskiego.
Wiadomo, że po Flurach, którzy
gwałtowni w tych okolicach w 4^{ty}
; 5^{ty} wieku po Chrystusie, przyszedł
dziś do góry fala tych ludów, już
wysto tatarskich, przyszedł
w roku 568 Awarowie, którzy

V orlcisz

ronjszy jowate u paunciu kiel
 zwich mazywaja. Arkai, byli to
 rzezywni i Turcy. - Skazano tych
 pal postawia perne slady
 u wazyw Krajni. - Inwazi na
 oni jid i najdawniejszych pamie-
 kach, o nich wspomina Nestor,
 mazywa ich Obre. - Byly to
 ludy diltie, ktore zapuascily
 na u granowach, a potem
 u paunciu manek, u wiazek
 stuzia do starzenia drzewi,
 wskutek tego wyrastaja u wiazek
 przysstych pokolei do wyobra-
 zenia drzew podobnego
 potworu. ~~Stano to sta-~~
 kawa steniw postata u dzi-
 nejnym uencielow 1872
 kn, pownej ludy podobnego
 gornais k.e postawily pod
 jarmem steniw, pownej a
 ein steniw kapter steniw - obry-
 niozo urosti. - Wozny, ktore
 rdy u tym wazie, u 10^{tych} wiazek
 zapowiadali na ze u te strony,
 takze postawili slady, u wiazek
 ein Hognesse: to jest potwor,
 ktory wabi drzewi. - Wiazek
 rauh, ktory D z: 568 do rolli
 800. u tych stronach - granowali zo-
 stala rowniez ludyga, zapawia
 u katoru, drzewi potworu. -

Brachio oby

lony

Katego San Bóg ich skrad,
ze potem zupšenie zginet; vy.
bitu ich po pograne, ktory ich
spotkali na Karola Wielkego.
To zunicowanie etnograficzne
municio wazkusi w egot ludow
si.

Rozmowa me przy drodze Telar
gome z nad Wagi, ktory na zar
pudeli si do Wołoszyny, w krasie
balkanskiej, gdzie nastapi
ten stromej odnemy do Madja
row; jak wiadomo Madziowie
wzskusli w sobie mowstwo
ignozow stowianich, wemeci
kich, komi zyt madziostej
bardzo malo jest w nich, ale
pernizy lud madziy jezyl
i narow. - Odwrocenie i Telar
got, si madziaki narow mo
im poddany, a przychilje
zyl poddanych, tj. stowianich. -
Wracenie po Madziach przycho
dze Chazarowie. Tych Chazar
row zna rymiej Astor, ktedy
wspomada, ze Ugor przyjezd do
Polan hadu epaiskich, pytal
sie ich. Komu stancie dawny,
pomiedzieli mi, ze pincie ma
Chazarom po 2 unse,

tylko słowem Kwisłoch. - Ci
Chazarowie weszli w IX; i w nich
mniei miewatphore państwo,
którego głównym centrum
była ta W...

Ci Chazarowie przyjęli mianem
moją drogą religię żydowską. -
Iben Chardai, dyktarz żydowski,
który pisał o jadis wypracie
Buzard na Turcji Kabfa, i ży-
woty Mejadon, i dążył do
Kobla Ger'or, ten na dalekim
wchodzie, który wyznał zakon
mojej egary. - opowiada o tem
Brechtli. - Mam drugi ślad
o Chazarach, kiedy Hektor
w tej legendzie opowiada, że
knieź Włodzimierz wyprata do
nich wspaniałe, aby ich nawró-
cić na moją egary, a i wnie-
grychali żydzi, aby ich nawró-
cić na swoją wiarę. -

Dalszą fablą tych ludów tu.
recho-fundlich są Georungone
czyli Uromie. Ci zajmują
w Krowie hestora wle męje
na, i wnie wależy wódmuż
Wrelli, Borys i bca, w b. t. t. t.
nad Altaj. - Po Georungach
przyjeli Polowcy, którzy wpracie
z tych mędzliki zachodowi.
Nie jest rzeczą przywrotną, że

S.

in podwoje Karpat, były u siebie
do Karawajów, w daleko Tęgi
mieszka, jednostka etno grafia
na mianowicie Karawaj. Wywar
hoc, hie or. m. a. z. bira. - Karawa
rozbojnicza pochodzi stąd, że to
plemie Karawajów, którego szlachta
schroniła się w Karpatach, nie ma
jąc innego zarobku, trzcieli
nie rozbojem. - To Karawajach
pochodzą Polacy czyli Karawa
nie, mianowicie ślady i pa
minki wach stowarzyszeń, oni
przez 200 lat u siebie mają
Kawajów aż po Węgry. - To po
Towarach pochodzą Tatarzy.
Aż i ty b. t. u. nad Alją
1224, która była pierwszym pro
gramem Rusi, tam w czasie
Polacy byli przyniesieni
Rusini i potem podlegli
Kawajów, później ludu Tatar
nie schroniła się w Karawajach
Kawajów, mieli tam wyznaczony
dystrykt, w czasie etno
logii wale mediarstwu, na
rownie między Karawajami a Ci
se mianowicie mediarstwu
szlachty Karawajów. -

Następnie pochodzą Tatar
rzy, w których państwie wtedy
były wiadome węgolskim
Tatarom. - Są to Tatarzy b. i. z.

J.

VI oddział

Wojacy, Karajscy, Astrachajscy.
Z tych Tatarów ma być wiadomy,
czy wale u lud ruskim.

W najwzrostych czasach miedzym
jedną taką galą, która ze
wchodzi jeszcze raz przysta, ale
daleko nie zapędziła się, ma-
wowie u i 8 wleki przysybi na
pogranicze Europy z gębi Azji
Kaukaskome, to są przemiłni
Mongolowie. - [celet.]. Wyjechali
z Mongolii na północ i morza
Kiepskiego u tym czasie, gdy
Mongolowie przysybi u siebie Bie-
dajkła, dla nich u Astrachanie
se ni dymie przez. bawir bawowa-
ne. -

Jeszcze byś jeszcze byś jeszcze
po kolei to wszystko gale wad-
tajskich ludów, to kiedymy się
pytali, gdzie znajdemy naj-
bliższe między nami miejsce
dla Karajów. - Sami z siebie
się wamowa, że najprawdopodob-
niej jest Kaza, że ci Karaj-
ici będą jatkami u siebie
Chazarów, bo uważali to
zanimko dotąd wyjątkowo nie
jest wyjątkowo, kiedy Chazarowie
przysybi wyprawie wojennej,
że Karajci to wyprawie wojennej
se posuchowali.

J.

Wszystko jest, jakby moment
etnograficzny. W tych czasach,
kiedy Polacy panowali w kra-
jach nad Dniepr, wzniosł
Geniś wiozcy wiony wieli orady
nad poludniowym Krymem
(Kofaj). - Oty Krypy Geniś in-
ny stykali się z Polowcami
przed przybyciem Tatarów. -
Situacja tych orad geniejskich
porównywalna zaskakująco do obser-
wacji stanowiąca etnograficznego
Polowców, ostateczny Koi in piesz-
kiego stulecia zwałowca i woda.
Wieloznaczny wyraz iorkie. Krypy
ci potrzebował. Dla porównania
się z Polowcami. Język tego ludu,
oty były geniejskiego rodzaju różnic
ki, gdzie są pytania i odpowiedzi
i język Polowców i waznym
iorkim. Wskazano na język
nieleżącym baweni, że ten język,
który był i tym wskazywał, jest
językiem cysto tureckim.
Ile badań linguistycznych i
dokładniejszego określenia pro-
cedury, a którym zjawiają
się wasi Karaimi galicyjski
do tych różnic tyb pleniom,
które przychodzą z wschodu,
o ile oni będą mniej lub więcej
zbliżać się do Polowców, było.

S.

nadzwyczaj interesnym
 powiazani tego jezzyka Karaitów
 iasnie z tymi uzbekizacjami
 genuejsko-połoskimi. -
 W tej mierze odwołaniem się do
 kompetentnego źródła, wiadom
 mi spotkałem się przed 1/2 la.
 ty uciec dozna i wspaniałym
 tablicą grammatyczną, który
 był redaktorem Der uuzgenlandschen
 Wissenschaft u Flab; dozentem
 arabskiego jezzyka na uniwersy-
 tecie u Flab; obecnie jest do-
 centem u seminarium für
 orientalische Sprachen u Berlin
 nie, a zarazem wydaje gazeta:
 Arabische Studien. - Rozma-
 wiać u mnie o tych Karaitach,
 a kiedy go to zainteresować,
 przیاتem mi ten uzbekizacjami; -
 on zaś zaskarżony został to
 gonić (pouczają sam nie
 jest sprytny) który jest
 iasnie redaktorem Dziennika
 Tureckiego, a po uzej alim gane
 użyciu mi: mein College fin-
 det Ihre Materialien sehr
 interessants und ist auf wei-
 teres mangierung. - Zuverlässig
 sważ fachowego sważ jezzyka
 Tureckiego, jak byłoby uzbeki-
 zem powiazani te jezzykowe
 wyjątki gospodarcze u jezzyki

—

Heraklit, a jezykhem prechov.
nyim u tym wo klabichem genim
sho - rosonellum. -

Wogole tedy porozajac to roz
nie pretenduje do tego, aby
wyserpai cala kvestya; i oznacz
wielkie watpliwosci. -

Zalezalo mi na tem, ze wroza
sem za rozr. wskazan, zehy spe
yalne u Towarzystwa bi doznaw
zem, ktore mimi nie zapowoi
wystupni zym. stawi - uchodza.
ymu u sklad kompozycji, na
ktory nie badana Towarzystwa
rozragaja, by swowim swag
Towarzystwa na ten zam. kraj
spozat. etnograficzny; petozij.
nawet na to, ze w interesie
sistemi badan nad waznym
lidem wogole, a especially
nad tym gwiazdkiem, ktory
wskaz u lud. kultury, ktore
slady swadnja na u poznaniu
formach dyalektycznych, wzyhy
nie potrzeba waznisci shody
tworzech u zaktos badan wa
rych. - jezeli to mi nie w dolo,
cel mojej zostal onaj gusety. -

(Okladki). -

—

VII arkusz

J. G. Habina.

Przedstawy otwieram prosiłoby sobie
niezmiernie wdzięcznie i serdecznie
między Radą za pięć tygodni wyjeżdż. -
Czy któryś z panów chce zabrać
język i dyplomację?

J. G. Lick

Przed dwoma laty był tu w
Lwowie uczeń ta Samiłowicz,
konceptualista adwokacki.
Znajomość zajął w tej taktyce
tu Kwestyę, przynosił także
zwazek z Chazarami, yż w owej
nie był fachowcem w języku, sta-
wał się zapomnianą orientalistą
zabrał ten materiał -
Co do rzeczy samej, jestem z zaci-
pionem przekonaniem, mianem ta
terryta jest, jak mówią, ciesznie
dawni, grandepodobnie przynęca,
która z sobą rzecz wyjaśnić -

P. G. Goryellii.

W kwestii wiostkiej rzeczy
nie mam wątpliwości, że Samiłowicz
był ten cały okres familij
Kharitonow prowadził wiadomości
z Kozym. W ten sposób obywatel
nie, że w zasadach historyi innych
głównie niedzielną Kharitonow
był Kozym, a w Kharitonow rzeczy
określi Kozym, a jeżeli swą imię

J.

ze bezwzględności Kojun i podobnie
onieliby to, że właśnie Teren
dawnego państwa Chazarów,
to i ten sposób do domów jego.
Wszystko przez pana Gladę przy-
stępnie jeszcze dawał ten trybony,
geograficzny, że do dziś dnia
przechwala o tradycję pochodze-
nia z Kojun. —

Gdyby nie to stałby się dalej
rozważań, uważałby nawet o ma-
łej przynajmniej i przybliżeniu
zasi użyczenia się Karsitów.
Przyznaję, że ci Karsiti będą
władnie tymi opisywanymi
przez prawników religii wód
Chazarów, i takimi, że i można
by ich uważać za potomków wo-
dów arystokratycznych Chazar-
ów. — Co do samej kwestji
naszemu pozwól sobie przytoczyć,
że dziś antropologowie przyjmują
je typ mongoloidalny, że
centrum przyjmują nie w Chinach,
tylko w Chinach, która wchodzi
w Tybet, Mongoliją, na pół
tego centrum uważają być się
zwracając. — To samo uważają
także na zachodzie. Natu-
ralnie, że wśród całego pła-
nu mongoloidalnych występuje
różne uwarunkowanie Karyjowania

matr. rakie ci, ktory bliziej
 Europejskiej, bardzo wzajemnie
 przyznawali, cely i ludow bra-
 lych. - Ta Komisja Krotko-
 setosci przy zaktose innych celi
 jest takze jednym Towarzem, ze
 przytym charakterem, jak i nale-
 zy mu w Europie, ale w Anglii.

P. Bal.

Pozwole sobie postawi pytanie,
 czy Karol nie wiadomo, sklad
 polski, jak i Karol, czy
 wystepuje on w Galii tylo,
 czy tez wspolnie na Korynie i
 innych krajach. -

P. G. Malz.

Pan Placia dwa i trzy tygodnie
 zwinnic swaga na to, ze Karol
 se potaniamu Charoliz. -
 Przedewszystkiem wiadomo tego
 nie jest niebezpieczni, ze moze
 jezyciem Teroclem, pon ewaz
 jedy i innych krajach wyprawa
 wali sobie jezyci, pod tym
 wyprzedem se konserwatywni i
 dzi zabieraj i moze u nas
 mowic. - Cile mi wiadomo,
 Karol Thorneza moze, Tuncie
 i innych i dy dow tem, ze gwesti
 se z talenty po gromadzeniu
 zbieraniu jecorobny, nie
 mogli brai i drabi i pracach

/

mał Schemiden, zatrzymali zatem
tych Pentateuch i wytworzyli sobie
słanną tradycję. - To przemiana
precis teni, że Karesi są po-
dwójna Chazarstwiego, że jedne
jestem, inni żydzi sprowadzi się w
stwierdzenie państwa Chazarów, zanim
kiedy przysięgali wyznawanie mojej re-
sponse, i twarda została Kareszka
żydów w Europie, który mieszka-
li w Turcji, potem przenieśli się
do Syrii. - Żydzi Kimnauza
sobie narzeko to ten, że podob-
ny one do "Kowe" wydalony,
od wypraw, który chwał wiodł
do Egiptu i zapisał się w Egiptu,
buzwidli twierdzą, że to jest ten-
sam powiastek... - Lekcja Kares-
i: to była nieprawdą w egiptu
meduich kardis i twarda. - Chazar-
nie chowają przysięgi wyznawanie
żydostwie, nigdy ze wypraw
żydostwem nie zastawali i styg-
modi, i całej tradycji nie ma
oprost śladu gdzieś jednego listu
do białana, o którym twierdzi
Gracty, że ma być spogrzebany,
że został sfalszowany. - Zda-
mi się, że możliwa śmiałość twier-
dzi, bez względu na rewolucję
czyteln, że oni są odłamem
żydostwa, który przenieśli się

VIII arbiusz

szedł z Palestyny. - Ich antagonizm
 prowadzi stąd, że przepisy talmu-
 dystry były drakonijskimi wobec
 nich. Istnieje jednak przypis, że
 Karanta nie może przejść ugorost
 na nożach, musi wybrać drogę
 powrotu, musi stać się ugorost
 chęć wawinem, a potem dopiero
 może być przyjęty do gronu ży-
 dowskiej. - Mała część tradycya
 żydowska, żyła nadbrzeżną meryjską,
 swawoją ot ze potami Kór żydów pa-
 lestyniskich, dlatego także, że
 kwestya ta przez to nie jest przesądzo-
 ną. -

Chciałbym wrócić do kwestii
 tych sepejów. - Zaquerzy sam
 Karanta jako różni, że używa spo-
 sobu czytania sfarobkiego. - To nie
 jest cechą charakterystyczną
 Karanta. Wiedzący o tym
 wszyscy żydzi pochodzenia hispan-
 skiego, żydzi włoski, dalej wszyscy
 żydzi, którzy uговарили reformny
 używają takiego sposobu czytania.
 A u nas w Łańsku czytanie nie jest
 sam sposób, znowy, jest to wie-
 dzie, to jest pierwotny oryginalny
 sposób czytania. - Wynika to
 z naszego żargonu żydowskiego.
 Wyrazy hebrajskie, które są użar-
 gonne żydowskim, nie czytają się

« języki? Ach Kenazy, ale
« języki hebrajskie, zatem
to nie, jest właściwie jęz. jęz.
nieunikliwie. Jestem zresztą
bardzo wdzięczny Panu
Panu Radcy, gdyż naprowadził
tu wiele szczegółów, o których nie
miałem wiadomości. -

G. Chajes

Podziękuję i zapewniam, że Karaites
nie są Semitami, i nawet nie są
z tego samego czasu jak Żydzi
Pozycję Galicji przez Austrię
nie uważam się za żydów i Żydów
skiego, i konserwatywny Karaites
to spłynęły na polską, który
długo dozwodzi do walki.
Jedną rzecz jest wiadoma. -
Chazarowie przyjechali do
Kijowa w 8 lub 9^{ty} wieku
Chryścianami; przyjechali żydami
nie później, kiedy o Karaitach
szumiała, jest wiadomości, jak
o sekcie. - Prześledźmy o wyjaśn
mnie, jakli jest stosunek Kara
itów do Żydów w Galicji, czy
oni wogóle do nich nie do Żydów
« stornach handlowych: prze
myślonych, czy uważają ich za
obcych i niebezpiecznych, czy też nie? -

dotąd w tej metryce nie
odzwala. - Przypuszczam, że w
związku z tymi nowymi
"antropologicznymi" ludźmi na wyz-
stach, którzy nie mogli sobie
wyobrazić przejścia Chazarów na
rytmie miejscowe. Dla
antropologa, jest rzecz obco-
ty, nie przestem, byliż wspania-
i pierwsza grupa żydów, ma to swo-
je własne historyczne. -

P. G. Kieck.

W tej chwili, wagi do trójcy
palestynskiej, to wchodzi w sferę
podaj, wszelką przyczynę; także
fakta export, to nie może być
dowodem; dopóki ktoś tego nie
udowodni, jedynie, stanowi to
jest mało słone. -

Co do antropologicznych uwag
tu przystających, mogą sobie wyo-
bi zdawać, że ci Chazarzy nie
gwarantują typi samobieżnego,
na grupę osobną nie mającą,
i semitami nie wspólnego, widna
ich nie wyjątkowość tylko w sferze
religijnej sferze. - Co do Chazar-
ów samych, również przypuszczam
nie, że mogła istnieć sekta
Chazarów w Grecji, przetoż
nazwy, na nich może być przy-
padkowe. -

To podobnie jest brudno

/.

III arkusz

Chazarów namowa nie samo
przez się, patrzac na te typy
owianiskie, widać, że te
umoznamy wygubne nie są
i rajskiego pochodzenia; i widać
woli namowa nie myśl, że ci Arum.
nie byli tym Sarmatami, które
się mógł wykazać przez celny
antropologiczne do tych Chazarów,
że jako ludność koczownicza byli
pośredni koczownicy między
Węgry a Chazarami. -

L. Lekiejki.

Co do kwestji religijnej Towarzystwa
Chazarów mamy wzmiankę
wzmiankę legendy, że Chazar
nawet przyjął do Bizancjum
i gromi cesarza greckiego i apo-
stasów. Widać, że to Society
Klancus. -

Platca Baranowski.

Widocznie się widać, że
obudził sam dyskusję, celom
nasim było, żeby Towarzystwo
koczownicze na ten wyrost
etnograficzny wód naszego ludu
zwrócić uwagę. - Widać, że
widać, że jest to to widać
widać, które mi samowolnie
tu przedali.

Widocznie w to pytanie p. Pa-
la nie może wyjaśnić, słuch
nie widać, widać, widać

—

Oloj H^o duab, pwardzi analogia,
 tak mogio no stai, ze zydz
 tany mogli zamieszkać wód
 Chazarów, czy innych ludów
 mieszkających tu przed
 Kielem, mogli przyciągnąć
 tutejsi; zachować go. - Później
 opowiedział pewna analogia, jest.
 Ale tu wiadome jest, że
 momentem ogromna różnica
 etnograficzna. Względnie tury
 was cystych są już dawno
 w ten sposób zwołano. A dzi-
 wny jest, że jest w nich
 wiele przynależności, i
 wady, przez które przed-
 tracił, który do ogromna tego
 dotary, nieważ jest
 jest wadliwej wybitnie
 względem etnograficznym
 zamieszkać, w sobie
 Później do konstanty
 tam, jest Kaspijska
 góra, jest góra i
 nazy, wsi polskie
 nieważ tam dyabli
 wickim, po drugiej stronie
 Bosforu jest druga góra,
 są Espanelowe, który
 żargonem hiszpańskim.
 względem języka
 ale etnograficznie
 tasara. - Jest
 w kierunku typens, ma

semiticki charakter. - Otezi ywrot
Pamir, Chaxarone pod ten typ ywrotu
wstety nie podpadaja. - Surowie p.
D: halz ywrotu, ze, aby dowiedziac tego
twierdzenia, trzeba ywrotu prawi
trzeba ywrotu prawi
rów, maja droga, ze te ywrotu pod
wplywem ywrotu, wazni uchwyt
nie ywrotu. - Ze i charakt. u ywrotu
krajni wyrosni u chwyt, to nie jest
ywrotu, i uchwyt uchwyt
byly od ywrotu i uchwyt ywrotu.

Co do stornicki do ywrotu, to o. le
wem, trzy maja nie uchwyt i ywrotu
chwyt, stornicki i ywrotu, jest
jak stornicki chwyt i ywrotu
do ywrotu. - W tym uchwyt i ywrotu
ywrotu, uchwyt i ywrotu,
inteligency, ywrotu i ywrotu
nie do ywrotu, charakt. i ywrotu
i ywrotu, uchwyt, even
to uchwyt i ywrotu i ywrotu
ywrotu i ywrotu i ywrotu. W ywrotu
chwyt, i to byly i ywrotu
chwyt i ywrotu, i uchwyt
ywrotu, zeby to na ywrotu
chwyt i ywrotu i ywrotu
chwyt i ywrotu. - W ywrotu, i ywrotu
chwyt i ywrotu i ywrotu i ywrotu
chwyt i ywrotu, to ywrotu,
ze tego ywrotu i ywrotu i ywrotu
chwyt i ywrotu i ywrotu, to one
ze byly ywrotu i ywrotu i ywrotu
chwyt. - Oni nie uchwyt i ywrotu

X orliusz

„ Same Boje Izraela „, i wierzę, że
 za wybrany naród Izraela, ale to
 nie jest moje. Byłbym bardzo
 wdzięczny panu Wiśkowi, który ma
 talent do robienia podobiznan, by
 gdyby był takżem wspaniałe to
 dzieło, ja zamieściłbym u siebie, i
 bym mógł asleż dotychczas, tudzież
 przeprowadzić; zwrócić uwagę,
 że komuś może być potrzebna obse-
 nego studium na polu, i z yżnów
 tureckich i historyi plemin tur-
 peckich. - Byłoby przyjemnem, by
 Towarzystwo nasze postarało się o to
 dzieło do biblioteki, które posiada
 ten i drugi rozpisł o Chozorach. -

Abd. Kabira

Święte zapamiętaj, że wdzięczny był za je-
 nym, jeżeli wyślesz tak dzieło
 na dyskusję. - Dodam, że
 istniejące zadaniem Towarzystwa
 naszego być powinno, abyśmy to
 sprawę pogłęбили. Znaleźlibyśmy
 chętnie człowieka, który by wspaniałe
 i zaobserwował badania plemin
 żydowskie, które zamieszkałe
 w tym miejscu wiele materiałów
 dostarczył. Wskazę zwrócić uwagę,
 że wspaniały na miejscu poeci Bro-
 znałczego, który, i był turecki dosto-
 wny, był w Turcyi kilkadzie-
 siąt lat, owo jego miejsce nie
 było prosiabymem i dać. -

Koniec o godz. 9 wieczn. 25.

Suffixa, označujúce praximské.

živ-de (v domu), sahar-Ťar-da (v miestach), maci-de (v
kote), stěp-Ťer-de (v stepach),

semia-ga (do vody), živ-ge (do domu)

cehŭa-Ťar-dan (z cegieľ), tas-Ťar-dan (z kamiení), belod-
Ťar-dan (z belkón), tachŭa-Ťar-dan (z desek),

platra-ha (na hŭatra, do gŭry)

jeŭ-den (od viatru), sumud-tan (od zimna), kajnar-dan (od
gŭrca), jankur-dan (od deszŭu), kar-dan (od ťriegŭ),
ťpŭoŭa-dan (ze ťkŭoŭy)

rynok-Ťar-es-ne da klar-Ťar-es-ne

Suffixa, tworzące adwerszia lub adjective.

a - sahar - ĩyn (zennat = km miastu), tyssat - ĩyn (wenn.)

a - har - ĩy (drenniary, z dreray)

a - ĩenpla - hy (przedni, z przodu), is - te - hi (górn.)

kis - te - hi (dolny), ar - ta - hy (tylny),

bajahary (wśrzedni), bartary (wśrzedni)

jak - dy (dobry)

Adwerszia: orta (w środku) z acc. saharay, w odwołaniu
miedzy basny a dzanny, orta rynnenn
baska (wśrzedni) jin - ĩer - den (domów)

Suffixa casomittive.

Praesens: Singularis. Pluralis.

- I. uštura-biz (mieszamy)
- asaj-biz (jemy)
- es-tej-biz (pracujemy)
- juk-taj-biz (spimy)

- III. sase-taj-dy (d') chroni, ^{strzeże} pielegnuje, mychoniura-tej-d' ter (mychoniuje)
- bar-dy (d') jest juk-taj-d' tar (spie)
- (en) inde-te-di (nazywa sie) turjad-tar (stoi)
- zarobietty-di (zarabia) es-tej-d' ter (trzezi, czyni)
- utrymura-tyj-d' utrzymuje ket-ed' ter (jezdzi)
- anyk-taj-d' przygotowuje uštura-d' tar mieszka
- es-te-tej-d' sporządza
- jaso-ta-d' naprawia
- tura-d' stoi
- uštura-d' mieszka

Imperatives:

tuu wotarraj.

Modlitwa poranna. Ertelki tefite:

Modli. Mode ani tefanecha metech chaj wekajam szechke sworta
 nesomati bi bechemta raba emunatecha. Baruch atah adonaj etohenu
 metech haotam aszer kidesxanu benicwotow uciwamu at netitat
 jadajm weapajim amen. Keu jedochem kodes uworechta et adonaj.
 Weasa kapoj at micwotecha aszer ohowti waasichu bechkecho.
 Schagid babker khasdecha weemunatecha batetot. Chaddasim
 tabekharim raba emunatecha. Baruch ata adonaj etohenu metech
 haotam hamaawir szenaj ^{utruma} umeat afapaj amen. Baruch kojocer
 or uwore choszech ose swortom uwore rah.

Bijim sikir szewach oziw arów siteru machtowtu berrene ne berolier
 ta ne berisende kim biam echarolyn karanhy kecedon jaryk tointra
 Tielikte tidilikte bardo kot jiwachrin tynetykynda. Adonaj
 szefataj tiftach ufi jagid tehitatecha. Tehitat adonaj jedaber pi
 jewarech kut baszar szem kudzo testam ^{waed} lowich odograj
 testam amen weamen.

Modlitwa wieczorna. Tefite kecteki.

Beszem adonaj etohim etohu jisraet et metech neeman.
 Shemah jisraet adonaj etohenu adonaj echad. Echad etohenu
 gadol adonenu kadosz wenora szemo testam waed. Wiki noam
 adonaj etohenu atenu umaase jodenu konenche. Beszatom
 jachdaw eskewa weixan ki atah adonaj tawetach tosiweni.
 Szumreni keixon bat ajn becet kenafecha tastireni. Ani
 szachawti weixana kekicoti ki adonaj jiszmeheni. Haura
 panecha at awadecha at awadecha hosieni bechadecha.
 Baruch adonaj kojom baruch adonaj batajta baruch adonaj
 besuchbenu baruch adonaj bekumenu. Ki bejadecha nafsot
 hachaim wehametim aszer bejado nefesz kot chaj weruwach kot
 beszarisz. Bejadecha itotaj haciteri mijad gjewaj umerodefaj.
 Bejadecha afkid ruchi pradita oti adonaj etemet. Harnatouch
 haqoet oti mikor jewarech et hamaarim wajikra bahem szeni

szemi weszem owotaj awraham weicchak wejdku tarow bekerem
 haorec. Szajkera szatan, szadajkera szatan szadajkera
 szatan. Kerna israet szomer adonaj szomer petaim adonaj
 datoti weli jehosia. Adonaj jiszereni mikot ra jiszmor et
 nafsi, adonaj jiszmor et ceti uwai techaim utszotom meata
 wecid otam. Bijim terrim bergejs manna tyme kece jakoy
 juku kutlutom sawtuk esenlik kot jisraelge ta manala
 mis kinge. Saktahajs biini ottan, suwolon, jetolen, karokoy,
 olon, jaman drantydoln, jaman kointydoln rocejach kotun,
 olon, kijik awaundon keneteli elimolom da baroda jaman
 tisli sokan atardon. Serin erkine semartoj mejn daonym,
 ny do gufummu amen. Batow olin akum berow rochoy,
 min. Baruch adonaj teotam amen weamen.

Merim gufum = Moje ciato.

Bard basym, drannym, kottarym i ajoktarym. Baryosot raxom
 bard memm gufum. Bas, dran, kottari i ajaktar bardtot
 kosoktar gofnun. Atendahy kosok basnyn endetedi ceryba.
 Istehi i kiptehi kosok basnyn bard jarkon cactarba. Kosoktar
 cerynyn bardtar: mantaj, eki kez, eki kutak, eki cery, borun,
 hubatar i sahat. Kosoktar awaunon bardtar: eki huba istehi
 i kiptehi, kister i kit. Mezy basny a drannyn bard bojun.
 Atendahy kosok drannyn endetedi isten kekrek. Artahy
 kosok drannyn endetedi ptecatar. Har kolda i ajakta bard
 beser barmak. Barmaktarda bard ternaktar. Kottarba
 kolbom roznyj ister. Kottarba estejm. Ajoktarba ingy
 ucami i rusiecem. (pomisran sig)

Čiice otcowie	Atá Atalár	Palce	Paarmaktár
Matka matka	Mamá namatár	1=bir, 2=iki, 3 ic, 4 dert	(juv) (durt)
Syn synowie	^{oglu} Owiit ovutár	5 ^(be-i) bes, 6 atty, 7 jegi, 8 segix.	dy kiz
Čerka čerki	Čyix kyzlár	9 tohux, 10 or, 11 onbir	duhux
Brat bracia	Koryndás koryndastár	12 oniki, 13 onici, 14 onokert.	
Siostra siostry	Toudiks touduktár	15 onbes, 16 onatty, 17= onjegi.	
Kon konie	At Atlár	18= onsegix, 19= ontohux, 20= igeni.	
Krowa krowy	Inek inektár	30= otux, 40 herk, 50= enli, 60 atlymys.	
Wót woty	Egix egixtár	70 jetnis, 80 seksem, 90 toksan.	
Čwca čwce	<u>Čuči</u> očetár	100= ix, 200 ikix, 300 icix, 1000= min.	
Čwina čwini	Tonkix tonkuktár	ja= men, ty= ser, or= ot.	
Čies psy	It ittár	ona= ot, ono= ot, my= bis,	
Čot koty	Maci macitár	wy= six, ori= alár.	
Čura kury	Tawik tawuktár	Mowy janby, stary kart.	
Čes česi	Kax kartár	biaty apak, čarny kará.	
Čom domy	Čw iwlet	dobry jaksyj, čty čot,	
Člowa	Čas	wysoki bitik, niski jawux.	
Čęka (Čom), Čot		Česć asama, pisac jaxma,	
Čoga	Čjak	čadac irime, orac sanama,	
Čko	Čex	robic iseme, woxic wostme.	
Čcho	Čulák	šyc <u>sitme</u> , bic watma,	
Čos	Čorun	mato ix, wick kibisi,	
Čeba	<u>Čubá</u>	bardzo duxé, rano enteden,	
Čoby	Čistár	poxno bechorun, terax hali.	

Chłopiec bije psa
Chłopiec bił psa
Idę do szkoły
Idę do miasta
Pojdę do szkoły
Pojdę do kiołnicy
Matka kocha dziecko
Ponice świeci
Woda płynie
Śnieg jest biały
Węgiel jest czarny
Trawa jest zielona
Krew jest czerwona
Kobitka orze pole
Leczenie jest droga
Pierści są stojące
Brat kupił książkę
Budujemy dom
Dzień dobry!
Dobranoc!
Myś robi szkody
Kowal robi siekiery
Dziwnyśwa sżyje koszyk
Brat ma dwa konie =
= (U brata są 2 konie)

Łocka watał itni
Łocka watty itni
Karam szkolega
Karam sakaga
Karym szkolakra
Karym kinsaha
Mama siwet ulany
Kijas smetyt'
Luw plystyt'
Kor apak
Mubel kara
Trawa isit
Kan kixytol
Katabajt orattyt' pokni
Kudaj bahatyt
Shimatar dejtkyr
Karyndas satymaldy koiqika
Budowaty bis|iw
Kutem atakem!
Chajer batsur!
Lecan eslejd ixjan
Kowal eslejd baltalar
Kyz sittyt' ketmekter
Karyndasta bard iki aty

Rodzice kochają dzieci
 Góra jest wysoka
 Myję się co dnia
 Ryby żyją w wodzie
 Oczyma widzimy
 Uszami słyszymy
 Człowiek ma duszę i ciało
 W mieście są wielkie domy
 Ptaki latają i śpiewają
 Wody ciągną się daleko
 Kół na dwanaście miesięcy
 Strament jest czarny
 Krowy dają mleko
 Wierzymy w Boga
 Przewaliliśmy całą noc
 Włókna dusi owce
 Piekarnie piekę chleb i bułki
 Księżyc i gwiazdy świecą w nocy
 Wiatr wieje
 Módl się i pracuj!

Toudurecotał siweceter w tam werny
Hoła bijikt'
 Jiwanam har kin
 Bałyktar kirsidler suwicin
 Kister kirebis
 Kulaktar (butujabis
 Adanola bard duku i gufu
 Laharola bardtar ultu iwter
 Lypcyktar tetateder i irłajotter
 Igister tichnuteder ciżiartar
 Hłola bard oniki aj
 Kara kara
 Inekter bereceter sejt
 Inanabis Jendrygie
 Istedik bikiń kece
 Beri dustyt' owce Terri
Pekar bisiret' etmek i butkatar
 Ajerty i juldustar swetyter kecebe
 Jet dustyt'
 Uctun i este!

Robić

Cras terazniejszy

Robię

Robisz

Robi (on ona ono)

Robimy

Robicie

Robię

Cras przeszły

Robiłem, robiłaś, robił

Robiłeś, robiłaś, robił

Robił, robiła, robiło

Robiliśmy, robiliście

Robiście, robiliście

Robili, robili

Cras zaprzeczony

Robiłem być, robiłaś być, było

Robiłeś być, robiłaś być, było

Robił być, robiła być, robiło być

Robiliśmy byli, robiliście byli

Robiście byli, robiliście byli

Robili byli, robili byli

Cras przyszły

Będę robił, będziesz robiła, będzie robiło

Będziesz robił, będziesz robiła, będzie robiło

Będzie robił, będzie robiła, będzie robiło

Będziemy robili, robili

Będziecie robili, robili

Będą robili, robili

Tryb rozkazujący

Rob, robcie

Imiennik, robisz, robisz, a. e

robił, a. v. robisz

robiony

Kopac

Cras terazniejszy

1) Kopię

2) Kopiesz

3) Kopie on, ona, ono

1) Kopimy

2) Kopiecie

3) Kopię

Cras przeszły

Liabę pojedyńców

1) Kopałem, kopałaś, kopał

Istemic

Kaman haligi

Istehjdim Istejmian

Istejmian

Istejdi

Istebix

Istesix

Istejdiler

Kaman askan

Istedin

Istedin

Istedi

Istedik

Istedinix

Istejdiler

Kaman askandantborun

Istebodin

Istebodin

Istebedi

Istebedik

Istebedinix

Istebediler

Kaman ketedohan jemere (also) keles

Istermen

Isterien

Ister

Isterbix

Istersix

Isterler

Bujumak

Iste! Isterix!

Lakab, istejdohac, isterici

istedi istejdohac

istegen

Kaxma

Kaman haligi

Kaxamen

Kaxasen

Kaxady

Kaxaxbix

Kaxaxsix

Kaxadytar

Kaman askan

Kax Bironge (z. n. s. Tajachid)

Kaxdym

2 Kopatēs, kopatās, kopatōs
3) Kopat, kopata, kopato.
Liczba mnogą

1) Kopatīsimy, kopatīsimy
2) Kopatīscie, kopatīscie.
3) Kopatī, kopatī.

Czas przeszły
Kopatēm był, kopatēm była, były
Kopatēs był, kopatās była, kopatōs było
Kopat był, kopata była, kopato było.

Kopatīsimy byli, kopatīsimy były
Kopatīscie byli, kopatīscie były
Kopatī byli, kopatī były.

Czas przyszły

1) Będę kopatā, o
2) Będiesz kopat, a. o.
3) Będzie kopat, a. o.
1) Będziemy kopatī, kopatī
2) Będziecie kopatī, kopatī
3) Będą kopatī, kopatī.

Tryb rozkazujący:
Kop. Kapiē, niech kapiē, niech
Kopię.

Imiastowny. Kapię, Kapat, s. o,
Kopawcy, Kapany.

Tryb przypuszczający.

1) Robiłbym, robiłabym, robiłobym
2) Kapatłbym, kopatałbym, kopatolbym.
3) Robiłbyś, robiłabyś, robiłobyś.
2) Kopatłbyś, kopatałbyś, kopatolbyś.
3) Robiłby, robiłaby, robiłoby
3) Kopatłby, kopatałby, kopatolby
1) Robilibyśmy, robilibyśmy.
2) Robilibyście, robilibyście.
3) Robiliby, robiliby.
1) Kopatilibyśmy, kopatilibyśmy.
2) Kopatilibyście, kopatilibyście.
3) Kopatiliby, kopatiliby.

Je robię, że Kapię.

Je robię, że Kapię.

1) Robiłbym był, i kopatłbym był.
3) Robiłbyś był, i kopatłbyś był.
5) Je będę robił i będę kopat
7) Je będę robił i będę kopat
Papel.

Kardyn
Kardyn
Kebewge (כרבן לרבין)
Kardyk
Kardynyr
Kardytar
Kaman askandauborun

Karybedim
Karybedin
Karybedi
Karybedik
Karybedinir
Karybidiler
Kaman kelesi jemese ketedohan

Karamen
Karasen
Kaxar
Kaxarbir
Kaxarir
Kaxartar

Pujumak
Kaxim, Kaxynyr, Kaxyn, Kaxyn,
Tar

Lakab Karadohac, Kardj, Karadohac
Kaxhan
Ajanmak

Istehjdim
Kaxhjdym
Istehjdim
Kaxhjdym
Istehjdi
Kaxhjdij
Istehjdi
Istehjdir
Istehjdir
Kaxhjdij
Kaxhjdymyr
Kaxhjdylar

Ki istojmen Ki Karamen
" istojen " Karasen

1) Bolhan istehjdim
2) " Kaxhjdym
3) " istehjdim
4) " Kaxhjdym

5) Ki istojmen
6) " Karamen
7) " istebir
8) " Kararbir

Proxina: Semia.

Ata, mama i ulantar bidden to semia. Ata i mama to tuvduruucitar. Karandastar i tuvduktar - to semia. Ata indedi bay semianyn. Ol xarobiettydi isbe harkinlik etmek semiaga. Mama saktajd ulan-larry. Utrymuwatyd iwni uruwluketa, anyketajd jem, estetejd i jasatad uprak biken semiaga, Ata i mama wychowiuwatejdeter ulantarny, iwreretder i upomynatejdeter, kim jaksyny estehejdeter, a chornu kylmahajtar.

Jiw: dom.

Jiwde bardy stynatar murowanyj abo akacty. Stenatar murowanyj ulostkenetler ceklatardan abo tasardan, stentat ar akacty beloktardan i tachtatardan. Stenatar wypravkentfer asakartyn i tysteartyn keirecbeta. Stenatarcin bardlar isketer i terecxeter. Dachy iwnin japkan salamba, gontarba abo blechaba. Sahartarda bardy jivler bijik. Jiwit bir alardan bardy iki abo ic piqtra. Piqtraka cyhytady kiplen jergeterke. Jiwde ulturabix. Buuda asajbix, estejbix, juktajbix. Jiw saktajdy bixmi jelden, suwuktan, kajnardan jamhurdan i kardan. Bajcahary jatay, a jiwde najidivete. Nocilerex kajtabix jiwge skotadan, i istensot a osotajic rabawadansot!

Pies i kot: it i maci.

It saktajdy iwni, kecebe kacan bartary juktajottar, kim jat kelmehej. It tutunad ex esawynadan. Jrijd bajcahary i tyntajd any. It inamtydy esawyna. It irigil pojmatyjdy: mozna ana iwrerime rdxnyj stukatar. Maci tutad sycantarny. Keredi jaksy giwit kecebe ate i kingis. Macide bardy bystryj wxroku. Kacan

(maci) scycan fenihiin iasxetescitse xaxax st fujar.
Macide bard bystryj. Maci i st fo iudehi kijikter.

Miasto i jego mieszkancy: Sakar da anyn
utturuwcutary.

Dunja kiriledter exteri; wolidter bolma birden exge
dunjaba. Anynicin kondardlar ^(ceuo?) satalar da saharlar.
Saharlarda turadlar jiwter ^{nyg?} uclarda exleterikatyn
estejdter uliceter. Uliceterbe irjedter dunja da ketedter
markawtar. Orta sahanjy bard rynok, orta rynoknu
turad uclux. Bard burda osotajxe exge placar.

Rynoktawesne da placawesne boludtar ^{(h) (mop) - an} sortar. Sketepter
de sataldow roxnyj kumastar. Baska iwterden
bardy saharlarda kosciotlar, skotalar, szpitaller, jiwter
eksisterbe. Saharlarda utturad kep dunja. Utturadlar
bunde urxadnikter, doktorlar da roxnyj remesnikter.

Utu

29

Wschód słońca - cykmały kujasny!

Tur Stasiu! terk kün! kierzim swna neni
nigdy kanius kierzim. Stabun i kie (kier) nibn,
menimbe! ataj ajty atasy ez uwluna segiralyk.
Necik cyktur hofka, ajty: nejs nendi kierkli
kiece pohodny! kierzimsne jocht radnyjchmarka
yolduztar pohodny jarykba swettejater.
Kiem osol horboka, karydar baryn roleka,
cytet. Necik kolder osol horboka cocha ba
hyndy nowkoloj ajty: osol jantyn kijos zejter!
ajty atasy. Jaryk ne for uturak isbenet, baslajt
jaryma. Kierzimsi jabutat anola farbaba sany
i purpurowy. Yolduztar tarpudlar, a osol
a osol jarynola kierzimur anidi jaryk, chazby
pblomin ottan. Zorow kierzimur kujas. Necik
ol terk iskie minet. Stienet wxz bikin anyn
rastomun. Nendi pain anyn postaci. Wxe
bard kin! kajsy jantyn bizole kujas cyhad?

Zachód słońca - Ennethi kujasny!
Stasiu, at kapeluchunu barybz bahinina
ennethine kujasny! barybz osol wsi horboka,
kajsynolan bahindyk anyn cykmałhina.
Ataj ajty atasy bixfor. Chwileden tuwoltar hor-
bohiscin. Kijos idi dwee jiwok.

172! Sprawy niniejszej publikacji dotyczą także listy pisma do Poleceńca Baranowskiemu a kładące się pod numerem 18-22 w Kłopotach 1892 (VI. F. 41)

Karaïmisch-türkische Sprachproben aus Kalič in Galizien.

Besprochen von Dr. KARL FOY.

Nachdem durch W. Radloff's Publication im VII. Bande seiner »Proben der Volkslitt. der nördl. Türkstämme« (angezeigt von Heinrich Winkler im Litt. Centralbl. 1897 Nr. 49 Sp. 1604) das Interesse für die Karaïmenmundarten gefördert ist, dürfte die Veröffentlichung der nachstehenden Proben nicht ungerne gesehen werden, so wenig umfangreich diese auch sind. Sie wurden von Lehrerinnen in Kalič aus dem Munde karaïmischer Kinder gesammelt und zwar auf Veranlassung des k. k. österreichischen Landeschulinspectors Hrn. B. A. Baranowski, welcher uns die so entstandenen Aufzeichnungen, mit verschiedenen eigenen Bemerkungen versehen, in sehr dankenswerther Liebenswürdigkeit für unsere »Mittheilungen« zur freien Verfügung stellte. Ich lasse diese Proben hier zunächst genau so folgen, wie sie eingesandt wurden, und schliesse dann eine Analyse an. Der weitgreifende sprachliche Unterschied zwischen diesen und den von Radloff gegebenen krim-karaïmischen Proben wird sofort einleuchten.

1/3!
Prinzipal-Verwaltung
nimmst davon Lollagen
Dr. Fischer

Karaïmisch-türkische Sprachproben aus Kalič in Galizien.

Mitgetheilt von Hrn. B. A. BARANOWSKI in Lemberg.

I. Substantiva. Vater *Atá*, Pl. *Ata-tár*; Mutter *Mamá*, Pl. *Mama-tár*; Sohn *Owúl*, Pl. *Owu-tár*; Tochter (Mädchen) *Kyz*, Pl. *Kyz-tár*; Bruder *Karyndás*, Pl. *Karyndas-tár*; Schwester *Toudúk*, Pl. *Touduk-tár*; Pferd *At*, Pl. *At-tár*; Kuh *Inék*, Pl. *Inek-tér*; Ochs *Egiz* (*Igis*), Pl. *Egiz-tér*; Schaf *Owac*, Pl. *Owce-tér*; Schwein *Tonhúz* (*g?*), Pl. *Tonhuz-tár*; Hund *It*, Pl. *It-tér*; Katze *Maci*, Pl. *Maci-tér*; Henne *Tawúk*, Pl. *Tawuk-tár*; Gans *Kaz*, Pl. *Kaz-tár*; Kopf *Bas*, Hand *Kot*, Fuss *Aják*, Auge *Kez*, Ohr *Kuták*, Nase *Borún*, Mund *Hubu*, Zahn *Kis*, Finger *Barmak*.

II. Pronomina. Ich *men*, du *sen*, er (sie, es) *ot*, wir *bis* (*z?*), ihr *siz*, sie *alár*.

III. Numeralia. 1 *bir*, 2 *iki*, 3 *ic*, 4 *dert*, 5 *bez*, 6 *atty*, 7 *jegi*, 8 *segis*, 9 *tohuz* (*g?*) (im Osmanischen *dokúz*), 10 *on*, 11 *onbir*, 12 *oniki*, 13 *onici* u. s. w., 20 *igeni*, 30 *otuz*, 40 *kerk*, 50 *enli*, 60 *altymys*, 70 *jetmis*, 80 *seksem*, 90 *toksan*, 100 *iz*, 200 *ikiz*, 300 *iciz*, 1000 *min*.

IV. Adjectiva. Neu *janhý*, alt *kárt*, weiss *apák*, schwarz *kará*, gut *jaksý*, schlecht *chor*, hoch, gross *bihik*, niedrig *jowúz*.

V. Verba. Essen *asa-má*, schreiben *jaz-má*, gehen *iri-mé*, ackern *sana-má*, machen *iste-mé*, fahren (~~veet, voot~~) *wost-mé*, nähen *sit-mé*, schlagen *wat-má*.

VI. Adverbia. Viel *kibisi*, wenig *áz*, sehr *duzé*, früh *ertedén*, spät *kec-ko-rún*, jetzt *hali*.

¹ Ich erwarte umfassenderes Material und hoffe, über dasselbe sehr bald einen Bericht liefern zu können, der ein befriedigendes Bild von dieser merkwürdigen karaïmischen Mundart geben wird.

2. *zolluiff*
Zuvor Baranowski untersuchte *zolluiff* oder *kleinwüff* dagegen *grosswüff*.
zolluiff oder *kleinwüff* dagegen *grosswüff*.

173

40

2

VII. Einfache Sätze. 1. Der Knabe schlägt den Hund *Cocka wat-at it-ni*. 2. Der Knabe schlug den Hund *Cocka wat-ty it-ni*. 3. Ich gehe in die Schule (in die Stadt) *Baram szkoła-ga (saha-ga)*. 4. Ich werde in die Schule gehen *Bar-ym szkoła-ha (g?)*. 5. Die Sonne leuchtet *Kujas swet-yt*. 6. Der Wind weht *Jel dutt-yt (Inf. = dūt, 3. Pl. = dujet)*. 7. Der Berg (ist) hoch *Horá bijik-t*. 8. Das Wasser rinnt *Swo pływ-yt*. 9. Der Schnee (ist) weiss *Kaf apák*. 10. Die Kohle (ist) schwarz *Wúhel kará*. 11. Das Gras (ist) grün *Trawá isil*. 12. Das Blut (ist) roth *Kan kizyt-d*. 13. Der Weizen (ist) theuer *Budaj bahatyt*. 14. Die Pflaumen sind reif *Sliwa-tar dojtkym*. 15. Der Ackersmann pflügt das Feld *Balabajt orattyt pole-ni (Inf. = orát, 3. Sing. = óret, allgemein slawisch)*. 16. Der Bruder kaufte das Buch *Karyndas satymaldy ksiązka*. (Der Ausdruck für Buch dem Polnischen selbst mit Beibehaltung des Nasalvocals *a* [= *Ō*] und des palatalen Consonanten *ż* [= franz. *j, ge*] entnommen.) 17. Der Schmied macht Hacken *Kórcal es-jejd batta-tár*. 18. Das Mädchen näht Hemden *Kyz sittyt kelmek-tér*. 19. Der Bruder hat 2 Pferde (beim Bruder sind 2 Pferde) *Karyndas-ta bard iki aty (!)*. 20. Der Mensch hat Seele und Leib (beim Menschen ist Seele und Leib) *Adam-da bard duchu i gufu*. 21. In (bei) der Stadt sind grosse Häuser *Saharda bard-tar ulu iw-ter*. 22. Die Eltern lieben die Kinder *Tanduruca-tar sived-ter wlamuwny* (wahrscheinlich corruptirt aus *ulam-ter-ni*). 23. Die Fische leben im Wasser *Batyk-tar kirid-ter suw-icin*. 24. Die Vögel fliegen und singen *Cypeyk-tar tetated-ter i irtajd-ter (tetat' slaw)*. 25. Der Wolf würgt die Schafe *Beri duxtyt owce-ter-ni (dušit' würgen, owca Schaf)*. 26. Der Bäcker bäckt Brot und Semmeln *Pekar bisiret etmek i bulka-tar*. 27. Der Mond und die Sterne leuchten in der Nacht *Ajerhy i juldus-tar (z?) swety-ter kece-be*. 28. Das Jahr hat (beim Jahre sind) 12 Monate *It-da bard omiki aj*. 29. Ich wasche mich jeden Tag *Jiw-unam har kin*. 30. Mit den Augen sehen wir *Kiz-ter kire-bis*. 31. Mit den Ohren hören wir *Kulak-tar tuja-bis*. 32. Wir glauben an Gott *Inana-bis Tendry-gie*. 33. Bete und arbeite *Uchu i esté*. 34. Guten Tag! (Gruss überhaupt) *Šulem atachem!* (diese semitische Begrüssungsformel ist auch bei den talmudistischen Juden in Galizien in der apokopirten Form *Šulym tachem* gebräuchlich) = Friede (sei) euch! 35. Gute Nacht! *Chajer batsun!*

1x

10
12/1

14

12

174

1. „Gruauar, „Daim Brúdar Jied Jaiuu 2 Hfovd“, daim dás y nou aty, isz Póllánnuffiy abauz mia dab u nou duchu ued (brogauuauat miarazugabau mawab) Daim mawuffu isz Jaiuu Tralu ued Jaiuu Laib.“
 gufu nu folgauuau Datza, Mgl. mawuffu in Abffuitta „Hajion ued „Ajutag“ d'ispr Abfaudlung!
 2. Es isz mawuffu d'ispr uaf mawuffu zu l'apuu: w'atantaryng.
 Mgl. d'is Abffuitta „Corrigenda“, „Lautmarffuitta“ ued „Hajion“ d'ispr Abfaudlung.

3

Zur Umschrift der Sprachproben. *k* = *q* oder *k*; *g* = *g* oder *γ*. (Dass die Spirans *γ* nicht etwa fehlt, erhellt aus *ou* = *oy*, z. B. *touduk* = *toyduq*; *ow* = *oy*, z. B. *owul* = *oyul*; *u* = *oy* oder *uy*, z. B. *budaj* = *boydaj* oder *buydaj*, s. »Lautverhältnisse«!) Palatales *g* ist einmal durch *gie* dargestellt in *Tendry-gie*. — *c* bezeichnet den Laut des deutschen *z* (*ts*)/

Corrigenda. *k* ist fälschlich für *t* geschrieben in *kis* »Zahn« I = *tis*; *kiridler* »leben« VII 23 = *tiri dler*; — *t* für *ł* in *isteme* »machen« V = *isteme*/d. i. *ايشلمه*, vergl. *este* »arbeite« VII 33; — *em* für *eni* in *seksm* »achtzig« III = *seksen-i* (»achtzig davon, ihrer achtzig«, vergl. *on ici* »dreizehn« ebd. aus *on üç-ü* »ihrer dreizehn«; *igeni* = *igen-i* »ihrer zwanzig«); — *b* für *d* in *kecebe* »in der Nacht« VII 27 = *kecede*; — *a* für *o* in *balsun* »sei« VII 36 = *bolsun*; — *a* für *u* in *toudurucalar* »Eltern« VII 23 = *toudurucular*. — *Wtamverny* VII 22 ist zu lesen *wlantarny*; statt *sahaga* VII 3 doch wohl *saharga*; — statt *dojtyn* VII 14 doch wohl *botkyn*, vergl. (I d 6); — *Batabajt* VII 15 ist offenbar *تاتابايت*, also nicht »Ackersmann«, sondern »Hausherr«.

I. Wortschatz. *a*. Allgemein türkische Wörter oder wenigstens dem Čagat. und Osman. sowie den meisten Dialekten gemeinsame Wörter. Von Wörtern, die heute im Osmanischen als veraltet gelten, erscheinen: *ata* »Vater« (osm. *baba*), *it* »Hund« (osm. *köpek*), *irta-* »singen« (osm. *öt-* von Vögeln, *türkü söjle-* von Menschen). Beachtenswerth ist *etmek* »Brod« VII 26, osm. *اتمك* geschrieben, aber *ekmek* gesprochen, vergl. meine Bemerkg. S. 37 dieser »Mittheilungen«; auch *karyndaš* in der osman. Umgangssprache *guardaš* anstatt *qaryndaš*. Das Anwendungsgebiet von *kizyl*, d. i. *qyzyl*, »roth« VII 12 ~~ferner~~ erscheint im Osmanischen sehr beschränkt, wo das allgemeine Wort für »roth« *qyrmyzy* ist. — *b*. Čagatajische Wörter, d. h. Wörter, die im Čagataj allgemein sind, anderen Dialekten aber, und namentlich dem Osmanischen, fehlen: 1. *asama* »essen« V ~~von~~ Karaim. von Luzk, Radl. = čag. *ašamaq* »speisen« / *ašamak* »speisen, geniessen, verzehren« Vámb. ² *اشامق* *اشامق*. ³ *اشامق*: *اشامق*. Vergl. kuman. *assa*

1, ch čagat. Radloff
af. Laut (X)

F. Hatt [w]

1 5

1, Lw

cauht

1 2

1;

¹ W. Radloff, Versuch eines Wörterbuches der Türkdialekte. Petersburg 1893 ff. I Col. 536.

² Herrm. Vámbéry, Čagataische Sprachstudien. Leipzig 1867. Glos. S. 209.

³ Luyat-i-čagataj ve türkî ofmānî pom Özbekin Šejx Sülejman-Efendi aus Buchara. Constantinopel 1298. S. 14.

1, v | e

Alm

5

überhaupt *اخشام او زرى . شب . نماز شام . كچ وقت . اقشام وقتى . بيكاه* Sül. Aus *keč* »spät« + *qor* »Zeit«¹ + *un* (Adverbia bildendes Suffix); vergl. zur Bildung *qačan* »wann?« aus *qaj* »welch?« + *čay* »Zeit« + *yn*. — 5. *kibisi* »viel« VI erkläre ich aus *čay*. *كوب köp* + doppeltes Possessivsuffix *i-si*; vergl. *köbüzü* in den nördlichen Türksprachen Radl., Phonetik S. 141. Analoge Zusammenfügung im osmanischen *hepsi*, *hepsi* »alle« aus *hep* »alle« + *i-si*². *Kib-* statt des zu erwartenden *keb-* kann verschiedene Gründe haben. Die Karaïmenmundart von Kalič stimmt also auch darin zum Čaryataj, dass sie das charakteristische *čog* der Osmanen und Aderbejġaner nicht besitzt³. — 6. *kujas* »Sonne« VII 5 *كوياش qujaš*, nach Vámb. *qojaš*, doch vergl. Cod. Cum. S. 78 *cujas* und Beispiele aus anderen Dialekten Radl., Wörterb. — 7. *julduz* »Stern« VII 27 (nicht aus *jyldyz*, wie das Wort im Osman. lautet, zu erklären, da *jyldyz* nur *ildyz* hätte ergeben können) = *čay*. *بولدوز juldüz*. Vámb. hat die Aussprache *jolduz*, ebenso liest er im Uigurischen⁴, doch vergl. im Cod. Cum. *julduz* S. 78. 145 und *julduzči* S. 180. — 8. *janhi* »neu« IV = *čay*. *يانكى jangy* gegenüber osmanischem *يكي jeñi*. — 9. *bolsun* (statt *balsun*, vergl. Corr.) »er soll sein« VII 35 = *čay*. *بولسون bolsun* gegenüber osm. *olsun*. Vergl. Cod. Cum. S. 31 *bolsun* »sit«. (*Bol* = *ol*- im Alttürk., Uigur., Kuman., Kirgis., in tatar. Mundarten u. a.) — 10. *erteden* »früh« VI. Ablativ von *čay*. *ايرتا erte* »früh« (= osman. *erken* »früh«). Der Bedeutung wegen schliesse ich hier an 11. *kol* »Hand« I = *čay*. *قول qol* »Hand«. Dies Wort bedeutet sonst im Türkischen »Arm«, und Radl., Wörterb., und auch Vámb. in seinem *čayat*. Glossar führen es nur mit dieser Bedeutung an. Aber Sül. erklärt ausdrücklich *دست يد . ال دست* und erst hierauf *ارش . ذرع*. Die Bedtg. »Hand« hätte Vámb. schon aus der *čay*. Verbindung *قولى آچيق* »freigebig« entnehmen

¹ *Qor* fehlt bei Sülejman und Radl., Wörterb., doch Vámbéry, Glos., giebt es mit den Bedeutungen »Alter, Zeit, Stunde«. *Qor* ist ein weiter verbreitetes uralaltaisches Wort. Zum Beweise erinnere ich vorläufig an magyar. *kor* »Alter, Zeit« und seine zahlreichen Ableitungen und Zusammensetzungen, z. B. *kortárs* I. »Zeitgenosse«, 2. »Altersgenosse« und *akkoron* »zu jener Zeit«, d. i. *az + kor + on*, welches ganz analog wie unser *kečqorun* gebildet ist. Genaueres über *qor* und *qorun* an anderer Stelle!

² Radloff's Behauptung, Phonetik S. 141, *köp* sei aus *hep* entstanden, wird meiner Ansicht nach schon durch die grundverschiedene Bedeutung beider Wörter widerlegt.

³ Zwar kommt *čog* bei 'Alī Šir Nevā'ī vor, aber schon Vámbéry S. 31 hat auf den gemischten Stil dieses Dichters hingewiesen.

⁴ Vámbéry, Uigurische Sprachmonumente und das Kudatku Bilik. Innsbruck 1870. S. 250 u. d. W.

176.

F. ogl., Lautverhältnisse
1 d

10ff 333

Slav

6

können = osm. الى آجيق »freigebig« (»der, dessen Hand offen ist« und nicht »dessen Arm offen ist«), auch aus dem özbekischen Sprichwort »Ni birirsin qolung bile, o kiter sening bile«, bei den Osmanen »Ne verirsen eliñ-le, o gider seniñ-le«. — 12. *bijik* oder *bihik* wird IV mit »hoch, gross« erklärt und bedeutet im Satz VII 7 »hoch«. Osm. *böyük*, *büyük* bedeutet nur »gross«, dagegen čay. بويوك sowohl »gross«, wie »hoch«; im Cod. Cum. wird S.139 *beik* mit dem deutschen »hoch« und S.125 *beichluch* mit »altitudo« glossirt. — Čay. اورك *örk* (Stamm *örg*) finde ich in 13. *ajerhy* »Mond« VII 27 = آي اوركي *aj örg-i*. Dass dieses *örk* im Čayataj wirklich mit Bezug auf die Strahlen der Himmelskörper und des Mondes im Besonderen gesagt wird, geht unwiderleglich hervor aus den von Sül. S.30 citirten Versen:

کیمده دور بیلیر و کونک قوتی || ای و کون یولدوزینک اورکی کیمده دور

[Wer besitzt Mark (eigentl.: Kreuz, Rückgrat), die Kraft Himmels und der Erden? Des Mondes und der Sonne, der Sterne Strahlen — wer besitzt sie?] *Aj* allein heisst »Monat« VII 28. Über *e = ö* und *h = g* vergl. »Lautverhältnisse«. — — *c.* Wörter, welche zwar auch aus dem Čayataj nachzuweisen sind, aber Bedeutungs-differenzen zeigen: 1. *mama* »Mutter« I = čay. *ماما mama* »Grossmutter« Vámb. (Der Artikel *مامی ماما* bei Zenker ist nicht klar und ohne Quellenangabe.) — 2. *kart* »alt« *قارت* *qart*. Da in dem Verzeichnisse IV, wo Adjective entgegengesetzter Bedeutung neben einander gestellt sind, *kart* neben *janhy* »neu« steht, so ist anzunehmen, dass *kart* gerade so wie *janhy* auch in Beziehung auf Lebloses und nicht bloss vom Lebensalter gesagt wird. In dieser Ansicht bestärkt mich z. B. das Radl., Wörterb. II Col. 199 aus dem Karaïmischen von Luzk angeführte *qart upraylar* »alte Kleider«. Diese weite Bedeutung von *qart* findet sich aber im Čayataj nicht, vergl. Sülejman's Erklärungen S.218, die nur die Begriffe »alt an Jahren — hässlich — trocken, gedörrt« ergeben. Osm. *qart* bezieht sich auf Gemüse oder Obst = »nicht mehr frisch, welk«, auf Fleisch von einem zu alten Thier = »zäh«, oder in Bezug auf jüngere Personen = »alt aussehend, verblüht«. Dass *qart* bei den Karaïmen von Kalič auch »alt an Jahren« bedeute, darf unbedenklich angenommen werden. Vergl. die entsprechenden Beispiele aus anderen Karaïmenmundarten bei Radl. unter *карт* 1. — 3. *cocka* »Knabe« VII 1 = čay. *چوچه* *čoçqa* Vámb. *چوچه* *čoçya* Sülej. Bedeutung: »das Junge des Schweines« *طوکوز یاروسی* Sül. petit du porc Pav. de Court.² Derselbe Stamm wie im osman. *چوچق* *čoçuq* »Kind, Knabe«. Grundbedeutung: »das Kleine« im kosenden oder zärtlichen Sinne. Nach Vámb. heisst *čoçuq* im Čay. wiederum »das junge Schwein«. — —

¹ Vergl. den Stossseufzer in Bezug auf zähes Fleisch: *qart hajvan imiş* »das muss ein altes Thier gewesen sein«. — *Qart qyz* »ein alt aussehendes, verblühtes Mädchen«; *qart simā* »ein altes Aussehen«. — Das bei Zenker und Radl. als osm. angeführte *qart ekmek* ist aber den Osmanen unbekannt. »Altbackenes Brot« heisst *bajat ekmek*; »steinhartes Brot« *taş gibi qaty ekmek*.

² Pavet de Courteille, Dict. turc-oriental.

Longilatiou fins miades saime Quelle ou, se das niemand wissen kann, um welche Münder es sich handelt.

177

—

a.

2
ni

—
f.

Heu

7

d. Besondere türkische Wörter, d. h. theils alte, aber aus dem Čayataj nicht nachweisbare Wörter, theils innerhalb des Karaïmischen entstandene Neubildungen: 1. *touduk* »Schwester« I = *tor* »geboren werden« + *dqg*. Vergl. čay. توغان *torqan, torqan* »Bruder oder Schwester« Sül. — 2. *tou-durucular* (anstatt *-alar*, vergl. Corr.) »die Eltern« = *tor* *durucular* »die Erzeuger«. *Tordur-* ist čayatajisch = osm. *doğur-*. — 3. *watma* »schlagen« V aus *wat-*, da im Čay. und, soweit erkennbar, auch in unserem Karaïm. kein Wort ausser etwa Interjectionen ursprünglich mit *ʃ* anlautet. Vergl. *wat-* im Tarantschi »zerbrechen, zerschlagen, zerstückeln« = kasanisch *واتماق* *uatmaq* »zerschlagen, zerstückeln«. — 4. *cypcyk* »Vogel« VII 24. *Cyp* = *čyp* wird dem osm. *ğyv* entsprechen, vergl. *ğyğyv* »das Piep-Piep der Vögel« oder »das Junge eines Vogels«; *cyk* = *čyq* ist die bekannte Diminutivendung. — 5. *sanama* »ackern« V erkläre ich aus čay. ساپان *sapan* = osm. *saban* »Pflug«, also ursprünglich *sapana-* oder *sabana-*. Stammbildung wie bei *aša-* »speisen«. — 6. *dojtbyn* »reif«. Osm. *okbyn* »reif« lässt *botkyn* erwarten. Die Verschreibungen *d: b* und *t: t* kommen vor, vergl. Corr. Also doch wohl aus undeutlich geschriebenem *botkyn*/ — 7. *jowuz* »niedrig« (?). — 8. *suw* »Wasser« VII 8. 23, vergl. alttürk. *sub*, uigur. *sub* oder *suw*, und čay., osm. *suwarmaq* »tränken« (*suw-ar-*¹ wie *baš-ar-* »zu Ende führen«). — 9. *juwunam* »ich wasche mich« scheint für *juwunam* zu stehen, also *juw* = čay., kum., osm. *ju-* »waschen«. — Merkwürdige Formen zeigen die Numeralia. Als Analogiewirkung zu erklären ist 10. *igen* (das *i* in *igeni* III ist offenbar Possessivsuffix) »zwanzig«, angebildet an *seksen, toksan*. — 11. *bez* »fünf« III anstatt *beš*. Anbildung an *segiz, tohuz*. — 12. *jegi* »sieben« III anstatt *jedi*. Anbildung an *segiz*. — Sehr beachtenswerth ist 13. *enli* »fünfzig« III = *elli*. — 14. *altmys* »sechzig« = čay., osm. *altmyš* beruht auf *alty* »sechs«; *y* ist keine phonetische Entwicklung, wie *jetmiş* »siebzog« beweist, das sonst *jetimis* lauten müsste. — Charakteristischen Consonantismus zeigen 15. *segiz* »acht« III = čay., osm. *sekiz*; *tohuz* »neun« III aus *toguz* = čay. *toquz*, osm. *doquz*, vergl. Radl., Alttürk. Inschrift. Neue Folge S. 69; *igen* »zwanzig«, trotz *iki*. — Das auffallende 16. *kerk* »vierzig« III = čay., osm. *qyrg* findet Bestätigung durch Kasembeg S. 54 »türk. *kèrk*, tat. *kyrk*, tschuw. *hırık*«. — Die čayatajische Form wird vermisst bei 17. *ullu* »gross« VII 21. Čay. *uluy* gegenüber kum., osm. *ulu*. — 18. *tiri* »lebendig« VII 23. Čay. *tirik* gegenüber kum. *tiri*, osm. *diri*. — 19. *batta* »Hacke« VII

F. Kamm

1/2

1/2

1/2

1/2

178

¹ Jos. Grunzel in seinem »Entwurf einer vergleichenden Grammatik der altajischen Sprachen« theilt dagegen *su-var* ab, ich glaube nicht mit Recht.

Dass dies Wort aus *su ver-mek* »Mutter geben« aufstauden möge, wie einige Chirakaner meinen, ist nicht anzunehmen, teils weil es sich auf im Čay. vorfindet, was doch »geben« nicht ver-fouren bir-führt, teils weil weil es sich dann doch mit dem Vatis verbinden müsste, während es selbstständig den Accusativ bei sich hat z. B. obman. *hazvanlary suvar!* »Fräulein die Hand!

Kamm

17 = čarj. بالتو *baltu*. — 20. *batyk* »Fisch« = čarj. بالبع *balyr* über *ib* »Haus« s. unten! — e. Arabisch-persische Wörter. Überraschend sind 1. *i* »und« VII 20. 24. 26. 27. 33 = pers. و *u*, türk. auch *ü* gesprochen, welches der osm. Volkssprache fehlt (vergl. meine Bemerkungen S. 42 und 47 dieser »Mittheilungen«), sowie 2. *hali* »jetzt« = ar., pers. حالى *hālī*, welches bei Čaryatajern und Osmanen nur in der Schriftsprache vorkommt und nur als Adjectiv = »gegenwärtig«. — Auch 3. *chor* »schlecht« IV = pers. خوار oder خور ist in dieser weiten Bedeutung sonst nicht zu belegen, vergl. osm. *chor baqmaq* »verachten«. — 4. *chajer* VII 35 = pers. خیر. Osm. *gejeler çajr olsun* »gute Nacht!«. — Pers. *ā* = *ä* erscheint als *a* in 5. *har* »jeder« VII 29 = pers. هر, osm. *her*; 6. *sahar* »Stadt« VII 3. 21 = pers. شهر, osm. *šehr* oder *šehir* und 7. *bahaly* »theuer« VII 13 von pers. بها, osm. vulgär *pahaly*. — 8. *adam* »Mensch« VII 20 = ar. آدم. — f. Slawische/d. h. polnische und kleinrussische Wörter. Substantive: 1. *owce* »Schaf« I = poln. *owca*, čech. *ovce* (dagegen kleinrus. *věca*). — 2. *maci* »Katze« I, auch in Kasanischen. Miklösich hat serb. *maca*, bulg. *mače*, kleinrus. *mačka*¹; vergl. magy. *macska* (spr. *máčka*) und alban. *mace* (nachzutragen in G. Meyer's Etym. Wörterb. der Alban. Sprache). — 3. *hubá* »Mund« I = kleinrus. *húba* »Lippe, Mund« (dagegen poln. *gęba* »Maul«). — 4. *szkoła* »Schule« VII 3. 4 = poln. *szkoła*, kleinrus. *škóla* (aus dem Deutschen). — 5. *horá* »Berg« VII 7 = kleinrus. *horá* (dagegen poln. *góra*). — 6. *wuhel* »Kohle« VII 10 = kleinrus. *wúhol'*, vergl. čech. *uhel*. — 7. *trawa* »Gras« VII 11 = kleinrus. *travá*, poln. *trawa*. — 8. *śliwa* »Pflaume« VII 14 = poln. *śliwa*, kleinrus. *stýva*, urslaw. *slíva*. — 9. *książka* »Buch« VII 16 poln. — 10. *kowal* »Schmied« VII 17 = kleinrus. *kovał'*, poln. *kowal*. — 11. *duch* »Seele« VII 20 = kleinrus., poln. *duch* »Geist, Seele«. — 12. *pekar* »Bäcker« VII 26 = kleinrus. *pekár* (aus dem Deutschen). — 13. *pole* »Feld« VII 15 = kleinrus., poln. *póle*. — 14. *bułka* »Semmel« VII 26 = kleinrus. *búlka*, poln. *búlka*. — Verba (der slawische Infinitiv wird als Stamm behandelt): 15. *wost-* »fahren« V = kleinrus. *wozyty*. — 16. *sit-* »nähen« V = kleinrus. *šyty*. — 17. *swet-* »leuchten« VII 5. 27 = poln. *świecić* (kleinrus. *švit'jty*). — 18. *dutt-* »wehen« VII 6 = kleinrus. *dúty*. — 19. *oratt-* »pflügen« VII 15 = kleinrus. *orát'*. — 20. *tetat-* »fliegen« VII 24 = kleinrus. *liátty* und *tel'ity*. — 21. *dust-* »würgen« VII 25 = kleinrus. *dušyty*. — Adverb.: 22. *duz-* »sehr« VI = kleinrus. *duže*. — g. Hebräische Wörter: 1. *balaba*² VII 15 = בַּלְבָּא »Hausherr«, vergl. Corr. — 2. *guf* »Seele« VII 20 = גּוּף. — 3. *šulem atáchem* »guten Tag!« VII 34 = שְׁלוֹמַתְיִכֶם von den russisch-deutschen Juden »šólom atajchem« gesprochen.

¹ ~~Mikl.~~ meint, es beruhe auf dem Namen Maria, doch macht mich Hr. Dr. / Berneker darauf aufmerksam, dass dann vielmehr *maška* zu erwarten wäre.

² Beiläufig ein Beweis dafür, dass die Karaïmen das Hebräische richtiger aussprechen als die Talmudjuden, vergl. das *balabos* der russisch-polnisch-deutschen Jargons.

/. - /U" /in
/ "Lautverfallnisse"!

179

(
| y

1 Miklosich
1 Berneker

Alma

9

II. Lautverhältnisse. a. Abweichend vom Osm. und übereinstimmend mit dem Čayāt. (auch dem Alttürk., Uigur., Kuman., Türkmen., Altaj. u. a.) findet sich im Anlaute *m* = osm. *b*: *men* = *ben* »ich« (aber *bis* »wir«), *min* = *biñ* »1000«; — *k* = osm. *g*: *kez* = *göz* »Auge«, *kece* = *geçe* »Nacht«, *kin* = *gün* »Tag«, *kec* = *geç* »spät«, *ketmek* = *gömlek* »Hemd«; — *t* = osm. *d*: *tohuz* = *doğuz* »neun« *toksan* = *doqsan* »neunzig«, *tuj-* »hören« = osm. *duğ-*, *tis* (s. Corr.) = *diş* »Zahn«, aber *dert* = čay. *tört!* — *b* = osm. *v*: *bar-* = *var-* »gehen«, *bard* = *var dyr* »es existirt«; — *b* = osm. *p*: *barmak* = čay. *barmaq*, osm. *parmaq* »Finger«; aber auch *bisir-* = čay. und osm. *pişir-* »kochen, backen«. — *b*. Inlautend *ç* = osm. *q*: *uçu* u. Bdtg.: »bete!« קראים Karaïm. von Luzk und Trocki, Radl. = čay. und osm. *oqu* »lies!« — *c*. Anlautendes *ji-jy* wird zu *i*: *it* auch čay. und osm., Cod. Cum. S. 179 »yl« = *jyl* »Jahr«, *iri-* = *jiri-*, d. i. *jürü-* »gehen«, *iz* = *jiz*, d. i. *jüz* »100« und ebenso *ikiz* »200«, *iciz* »300«, *isil* = *ješil* »grün«, zunächst aus *jšil*, da *je-* sonst nicht zu *i-* wird, vergl. *jet* »Wind«. — *d*. Intervocalisches *g* = čay., osm. *k*, *q*: *segiz* = *sekiz* »8«, *tohuz*, d. i. *toğuz* = čay. *toğuz* [I d. 13] »9«, *igen* »20«, aber *iki!* *egiz* = *öküz* »Ochse«¹. — *e*. Auf Einfluss jüdischen Jargons beruht das gänzliche Fehlen der Vocale *ö* und *ü*, welche consequent durch *bez. i* ersetzt werden, sowie der Consonanten *š* und *č*, deren Ersatz *s*² bez. *c* ist; — *e* = *ö*: *egiz* = *öküz* »Ochse«, *kez* = čay. *köz* »Auge«, *dert* = *dört* »4«, *ketmek* = čay. *kötlek*, *kömlek* »Hemd«; — *i* = *ü*: *i* »und« = *ü* [I e], *ic* = *üç* »3«, *kin* = *kün* »Tag«, *bijik* = *büyük* »hoch, gross«, *iri-* = *jürü-*; — *s* = *š*: *baş* = *baş* »Kopf«, *karyndas*, *tis*, *asa-*, *isil-* u. a. — *c* = *č*: *ic* = *üç* »3«, *cocka*, *kece*, *kec* u. a. (Wechsel von *č* in *kibisi*, *kizter*, *kirebis* »wir sehen« = čay. *kör-*.) — *f*. Auf kleinrussischem Einfluss, an den schon Hr. Baranowski gedacht hat, beruht der Ersatz von *g* durch *h*: *tohuz* = *toğuz* [I d 13], *tonhuz* »Schwein« = čay. *تونگوز* *tonguz* (osm. *domuz*), *janhy* = čay. *jangy* [I b 8] Nicht consequent, sondern nur Lautneigung, vergl. VII 3 *szkotaga* und *sahaga* (*saharga*) neben VII 4 *szkotaha*. Auffällig ist *bihik* IV neben *bijik* VII 7, vergl. [I d 17]. — *g*. Sporadischer Vocalwechsel. *fi*: *e* in *isil* »grün« = *ješil* [II c], *iwš* »Haus« VII 21 (schon im Alttürk. wie im Osm. *ev*, aber čay. *öj*), *sip* »lieben« VII 22, *isteme* V neben *estejd* VII 17 und *este* VII 33 = čay., osm. *ışle*. Neben *kez* = čay. *köz* »Auge« erscheint *kizter* VII 30, ebenda auch *kir-* = čay. *kör-* »sehen«. Vielleicht ist *kir-* nicht aus *ker-* geworden, sondern geht auf ein *kür-* zurück, vergl. *gürürüm* in der osm. Volkssprache neben *görürüm*. — *o* in *uchu* [II b], aber *fo* in *borun* »Nase« ist čayatajisch (osm. *burn*). — *h*. Vocalchwund im Anlaut: *wat-* = *wat* [I d 3], *wlantarny*, vergl. Corrigenda. — *i*. Ursprüngliches *oy* erscheint als *ou*, *ow*, anlautend einmal als *w*: *tonduk* [I d 1], *toudurucular* [I d 2], *owut* I, *wlantarny* [II h], ebenso *w* = *uy*: *budaj* VII 13. — *k*. Metathese: *ketmek* [II e]. — *l*. Das *t* der Pluralendung *ter* = *ler* scheint mir auf Einfluss von *-tar* zu beruhen. — *m*. Die Vocalharmonie ist streng durchgeführt, jedoch *y*: *i* in *Tendrygie*, *ajerhy* [I b 13], *irla-*, *kizyt*, *inan-* (letzteres auch im Osm. vielfach so ge-

ly F osm. dort

igen

[nyl. [Ta]

zu i aber nicht im. yknst, mir an unbaton, kur Stellen: [I b 13]

ajerhy [I b 13]

F hier an unbaton, stellen vorkommt! w- ster, böyük

[Dob 13

1, dol auf este- chis isle-

180

I g 15

187

1 Die Form egiz = ögüz entspricht im Consonantismus dem »Stier« bedeutenden oyuz genauer als öküz.

2 Dass dieses s = š nichts mit dem s der Abagandialekte zu schaffen hat, liegt auf der Hand und wird namentlich durch die entsprechende Gleichung c = č sofort klar. — z = ž in duze = duže [I e 22].

3. Die Briefe sind insofern sehr beachtenswert, als sie in unsem Mundart oft die in der ästhetischen Schriftsprache da ein u spricht, wo Vamberger ein o als čayatajisch angibt: kuzas, zeldes, kec korun. Aber wir haben auf beri = böri. gugu Vamberger's böri. Es ist mir nicht unwohl pfandlich das die čayatajische Localmundart zu schreiben Očmud u (manuscript) von unbaton. Das Halla, pfandlich. Leider fehlt jetzt jegliche Literatur, aber auch im Osm. findet man z. B. buydaj neben boydaj, büyük neben böyük u. ä.

10

sprochen) und in Lehnwörtern *hali, owceter, maciter, wuhel, pole, pekar, swetytu* u. a. — *n.* Consonantenassimilation: *tt = td*, z. B. *watty* »schlug« VII 2 = *vady*, und *st = sd*, z. B. *karyndasta* VII 19 = *qaryndašda*; wie im Čay. und Osm. — *t = tur* hinter *r* und *ł* wird *d*, z. B. *bard* VII 19., 20 = osm. *var dyr, kizgłd* VII 12; auch vor *ł*, vergl. *-dler*. — *o.* Consonantenentwicklung: *d* zwischen *n* und *r*: *Tendry = teñri*. — *p.* *s* statt *z* im Auslaut erscheint in *bis* »wir« = *biz* und *juldustar* »Sterne« [I b 7]. — *q.* *n = čay.* *ng* in *min* »tausend« III, vergl. osm. *bin* anstatt *biñ*.

III. Flexion. 1. Nomen: Dat. *-ga*, z. B. *szkołaga* »in die Schule« (einmal *-ha* [II f]), vergl. *Tendrygie*; Acc. *-ni, -ny*, z. B. *itni* »den Hund« VII 1. 2, *poleni* »den Acker« VII 15, *owcelerni* »die Schafe« VII 25, [Loc. *-da, -de*, z. B. *adamda* VII 20, *kecede* VII 27, durch Assimilation auch *-ta* [II n]; Pluralsuffix: *-lar, -ter* [II l]. Alles wie im Čay. — 2. Pronomen: *men* »ich«, aber *bis* »wir« (schon alttürk. *men: biz*, ebenso uigur. und kuman., auch türkm. und sonst. Čay. *men: miz*, aber z. B. im Mi'rāgnāme auch oft *biz*); *atar* »sie« II = čay. *آلار*; Possessivsuffix *i: at-y* VII 19, *duch-u* VII 20, *guf-u* VII 20; hinter Vocalen *si: kibisi* VI [I b 5]. — 3. Verbum: Aus *tur* »ist« (durch *ist* eigenthümliche Verflüchtigung *t* geworden, z. B. *bi jikt* VII 7; durch Assimilation auch *d*, z. B. *kizyłd* VII 12, Plural *dler* in *tiri dler* VII 23; *men* erscheint in Verbalformen als *-m*. — Praesens *فعل حال*: Stamm + *a, e* mit antretendem Personalpronomen: *baram* »ich gehe« VII 3 = čay. *baramen*, vergl. *jiwunam* VII 29 [II d 9]; Aorist *مضارع*: Stamm + *y, i* mit antretendem Personalpronomen: *barym* »ich werde gehen« VII 4 = kuman. *barumen*. Bei vocalischem Auslaut des Stammes erscheint *j*. An die 3. Sing. tritt *t* bez. *d*, an die 3. Pl. (*dlar*) *dler*. Beispiele für Praes. und Aor.: *bard* »existirt«, *bardlar* »existiren« VII 21, *watat* »schlägt« VII 1, *swetyt* »leuchtet« 5, *duttyt* »weht« 6, *plystyt* »fließt« 8, *orattyt* »pflügt« 15, *eslejd* »arbeitet, macht« 17, *sittyt* »näht« 18, *siwedler* »lieben« 22, *tetatedler* »fliegen«, *irtajdler* »singen« 24, *dustyt* »würgt« 25, *bisiret* »bäckt« 26. Schreibfehler scheint *swetyler* »leuchten« VII 27 anstatt *swetydler*. Die 1. Pl. hat *-bis: kirebis* »wir sehen« VII 30, *tujabis* »wir hören« VII 31, *inanabis* »wir glauben« VII 32. — Praeteritum: 3. Sing. *-di* bez. *-ti: watty* »er schlug« VII 2. — Imperativ: 2. Sing. Stamm: *este* »arbeite«, *uchu* »bete« VII 33; 3. Sing. *-sun: bofsun* VII 35. — Infinitiv: *-ma* bez. *-me*, vergl. V.

IV. Syntax. 1. Wortstellung: Das Verbum folgt dem Subject un mittelbar und steht vor Object oder sonstigen Bestimmungen, vergl. VII. Slawischer Einfluss! Doch schliesst sich *t = tur* dem praedicat. Adjectiv an VII 7. 12. Das Subject kann auch hinter *bard* »es existirt« = osm. *var dyr* treten VII 19. 20. — 2. *t* »ist« kann hinter praedicat. Adjectiv fehlen VII 10. 11, ganz wie seine Entsprechung im Čay. und Osm. — 3. Merkwürdig ist das Possessivsuffix am Subject in der Construction mit *bard* VII 19. 20. — 4. Mir sonst unbekannt ist postpos. *icin = ičin* mit Casus indefinitus für »innerhalb« VII 23. — 5. Eigenthümlich vernachlässigte Syntax zeigen VII 31 und 32, wo hinter *kizler* und *kutaktar* ein *ile* (oder anstatt *-ter, -lar* dieses *ile* zu erwarten wäre.

Pratlan Larny VII 22 [n]

10

man

1x

1x

F bzw. bile

F bzw. bile

112

F To mi v d pouš meinas
Nišpauš nūr ičre o, s!
gabraušk.

11

Resultat: Das Karaïmische von Kalic¹ ist im Wesentlichen eine čayatajische Mundart, welche sich aber eigenthümlich weiterentwickelt hat (vergl. namentlich *t* aus *tur* und *-m* aus *-men*). Sie zeigt ausserdem Beeinflussung von anderer türkischer Seite, jedoch keinesfalls direct vom Osmanischen her. Auch hat dieser Einfluss sich nicht auf die Lautverhältnisse erstreckt. Letztere sind dagegen durch jüdischen Jargon nach vier Richtungen und durch das Kleinrussische nach einer Richtung hin beeinflusst worden. Von Lehnwörtern finden sich slawische (polnische und kleinrussische) in Menge und ausserdem hebräische in geringerer Anzahl. Die Syntax ist vom Slawischen beeinflusst worden.

Wortstellung

Anmerkung. Unser Karaïmisch lediglich als eine theils durch eigene Entwicklung, theils durch jüdische und slawische Einflüsse modificirte Form des Kumanischen anzusehen, verbietet die gegebene Analyse trotz so mancher Berührungspunkte mit dem Kumanischen, denn es bleibt zu viel übrig, was sich entweder aus dem Cod. Cum. nicht belegen lässt oder ihm deutlich widerspricht. Ich bin der Ansicht, dass das Kumanische als eine durch verschiedene andere Türkdialekte beeinflusste čayatajische Mundart aufzufassen ist, und denke vorläufig, dass unser Karaïmisch sich in gleicher Lage befindet, wobei die grösste Wahrscheinlichkeit bleibt, dass unter den modificirenden Einflüssen auch der des Kumanischen waltete. Keineswegs aber darf das Kumanische als Quelle unserer Mundart betrachtet werden.

F. Ring

F. Ring möchte annehmen, dass die Karaïmischen Juden Galizien aus dem östlichen Gebiete der čayatajischen Apin's Komunität zunächst in die Provinz ~~...~~ und erst nach ^{dem} ~~...~~ Galizien nordwärts. Wie Herr Baranowski mittheilt, hat er früher auch noch an anderen Orten Galizien als in Kalic¹ Karaïmen gegeben.

¹ Wie weit die offenbar vorhandene Ähnlichkeit mit dem Karaïmischen von Lutz und Troki reicht, vermag ich vorläufig nicht zu entscheiden.

12

Index (134 Wörter).

(Die eckigen Klammern beziehen sich auf die Analyse, Corr. auf die Corrigenda, Umschr. auf "Zur Umschrift der Sprachproben."

F, mo alla drei Lyring.
münzen fallen, iß das Most alt
čaj = obmanjš napj. allgumim
Anwipflzu betraffen.)

F[re.f]

- adam »Mensch« [I e 8] -da VII 20
- aj »Monat« VII 28 [I b 13]
- ajak »Fuss« I -tar I
- ajerhy »Mond« VII 27 [I b 13] F
- atar »sie« II [III 2]
- alty »sechs« III
- altymys »sechzig« III [I d 14], vergl. [II e]
- apak »weiss« = آق آب IV. VII 9
- asa- »essen, speisen« -ma V [I b 1]
- at »Pferd« I -tar I
- ata »Vater« I [I a] -tar I
- az »wenig« VI
- bahaly »theuer« VII 13 [I e 7]
- balabajt »Hausherr« VII 15 Corr. [I g 1]
- batta »Hacke« [I d 19] -tar VII 17
- balyk »Fisch« [I d 20] -tar VII 23
- bar »existirt« [II a] -d VII 19. 20. 28 [II o]
- [III 3] -dtar VII 21 [III 3]
- bar- »gehen« [II a] -am VII 3 [III 3] -ym
- VII 4 [III 3] -ma I [III 3]
- bas »Kopf« I [II e]
- beri »Wolf« VII 25 [I b 2]
- bez »fünf« III [I d 11]
- bihik »hoch, gross« IV = bijik »hoch« VII 7
- [I b 12] [II e. f]
- bir »eins« III
- bis »wir« II [II p]
- bisir- »backen« [II a] -et VII 26 [III 3]
- bol- »sein« [I b 9] -sun VII 35 [III 3]
- bolkyn (?) »reif« VII 14 Corr. [I d 6]
- borun »Nase« I [II g]
- budaj »Weizen« VII 13 [II i]
- butka »Semmel« [I f 14] -tar VII 23

Alm

13

- chajer »gut, glücklich« VII 35 [I e 4]
- chor »schlecht« IV [I e 4]
- cocka »Knabe« VII 1. 2 [I c 3]
- cypcyk »Vogel« [I d 4] -tar VII 24
- d »ist« VII 12 [III 3] -ter VII 23 [III 3],
vergl. [II n]
- dert »vier« III [II a. e]
- dojitekyn s. botkyn
- duch »Seele« [I f 11] -u VII 20 [III 2]
- dust- »würgen« [I f 21] -yt VII 25 [III 3]
- dutt- »wehen« [I f 18] -yt VII 6 [III 3]
- duze »wenig« VI [I f 22]
- egiz »Ochse« I [II d. e] -ter I
- enli »fünfzig« III [I d 13]
- erteden »früh« VI [I b 10]
- este- »machen« [II g] ~~me~~ V Corr. -jd VII
17 [III 3] Imper. este VII 33 [III 3] F
- etmek »Brod« VII 26 [I a]
- guf »Leib, Körper« [I g] -u VII 20 [III 2]
- hali »jetzt« VI [I e]
- har »jeder« VII 29 [I e]
- hora »Berg« VII 7 [I f]
- i »und« VII 20. 24. 26. 27. 33 [I e] [II e]
- ic »drei« III [II e] iciz »dreihundert« III, s. iz
- igen »zwanzig« III Corr. [I d 15]
- (igis) s. egiz
- iki »zwei« III. VII 19 ikiz »zweihundert«
III, s. iz
- it »Jahr« [II c] -da VII 28
- inan- »glauben« [II m] -abis VII 32 [III 3]
- iri- »gehen« [II c. e] -me V
- irila »singen« [I a] [II m] -jdter VII 24
[III 3]
- isil- »grün« VII 11 [II c. g]
- it »Hund« I [I a] -ter I -ni VII 1. 2 [III 1]
- iw »Haus« [II g] -ter VII 21
- iz »hundert« III [II c]

F nyl. isteme.

F-

F(?)

isteme maifru "Vlorr"
"nyl. este-

Heilung

15

14

jaksy »gut« IV [I b 3], vergl. [II e]
janhy »neu« IV [I b 8] [II f]
jaz- »schreiben« -ma V
jegi »sieben« III [I d 12]
jeł »Wind« VII 6 [II c]
jetmis »siebzig« III ^F
juwin- »sich waschen« [I d 9] -am VII 29
 [III 3]
jowuzf »niedrig« IV [I d 7]
jułdus »Stern« [I b 7] -lar VII 27
kar »Schnee« VII 9
kara »schwarz« IV
kart »alt« IV [II c 2]
karyndas »Bruder« I. VII 16 [I a] [II e]
 -lar I -ta VII 19 [II n]
kaz »Gans« I -lar I
kece »Nacht« [II a] -de VII 27 Corr.
keckorun »spät« VI [I b 4] [II a]
kelmek »Hemd« [II k] -ler VII 18
kerk »vierzig« III [I d 16]
kez »Auge« I [II a. e]
kibisi »viel« VI [I b 5]
kin »Tag« VII 29 [II a. e]
kir- »sehen« [II g] -ebis VII 30 [III 3]
kiridter s. *tiri*
kis s. *tis*
kizler »Augen« VII 30, vergl. *kez* [II g]
kizyl »roth« VII 12 [II m]
kot »Hand« I [I b 11] -lar I
kowal »Schmied« VII 17 [I f]
ks^zka »Buch« VII 16 [I f]
kujas »Sonne« VII 7 [I b 6] [II e]
kułak »Ohr« -lar VII 31
kysz »Mädchen« VII 18, »Tochter« I -lar I

F [I d 14] [II e]

/ a

Heidem

~~14~~

tetat »fliegen« [I f] -*edter* VII 24 [III 3]
mama »Mutter« I [I c]
maci »Katze« I [I f] [II m] -*ter* I
men »ich« II [II a] [III 2]
min »tausend« III [II a. q]
ot »er« II
on »zehn« III -*bir*, -*iki*, -*ic(i)* III
oratt »pflügen« [I f] -*yt* VII 15 [III 3]
otuz »dreissig« III
owce »Schaf« I [I f] [II m] -*lerni* VII 25
 [III 1]
owut »Sohn« I [II i]
pekar »Bäcker« VII 26 [I f]
plyst »rinnen, fliessen« [I f] -*yt* VII 8
 [III 3]
pole »Acker, Feld« [I f] -*ni* VII 15 [III 1]
sahar »Stadt« [I e] -*ga* VII [III 1] -*da*
 VII 21 Corr.
sana »ackern« [I d 5] -*ma* V
satyhal (= *satyn al*-) »kaufen« -*dy* VII 16
segiz »acht« III [I d 15] [II d]
seksen »achtzig« III Corr.
sen »du« II
siz »ihr« II
swu »Wasser« VII 8. 23 [I d 8]
slwca »Pflaume« [I f] -*tar* VII 14
swet »leuchten« [I f] -*yt* VII 5 -*ylter* VII 27
t »ist« VII 7. 13 [III 3]
tarwuk »Huhn« I -*tar* I
tendry »Gott« [II m. o] -*gie* VII 32 Um-
 schr. II 1
tiri »lebendig« [I d 18] [II a] -*dter* VII 23
 Corr.
tis »Zahn« I Corr. [II a. e]
tohuz »neun« III [I d 15] [II a. f]
toksan »neunzig« III [II a]
tonhuz »Schwein« I [II f] -*tar* I
touduk »Schwester« I [I d 1] [II i] -*tar* I
toudurucutar »Eltern« VII 22 [I d 2] [II i]
trawa »Gras« VII 11 [I f]
tuj »hören« [II a] -*abis* VII 31 [III 3]
šulem atachem VII 34 [I g]
uchu »beten« [II b. g] Imper. *uchu* VII 33
 [III 3]
ullu »gross« VII 21 [I d 17]
wat »schlagen« [I d 3] [II h] -*at* VII 1
 -*ty* 2 -*ma* V [III 3]
wlantar »Söhne« Corr. [II h] -*ny* VII 22,
 vergl. [III 1]
wost »fahren« [I f] -*me* V [III 3]
wuhel »Kohle« VII 10. [I f]

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.